

Елаборат израдили:

Проф. др Мирјана Стојановић- Тривановић,

Проф. др Слободан Жупљанин,

Проф. др Жељко Војиновић

Проф. др Стево Пуцар

Проф. др Тајјана Драгичевић Радичевић

Проф. др Обрад Лукић

Мр. Предраг Дудуковић

Мр. Кристина Кузмановић

ИЗЈАВА

Садржај

УВОД.....	6
1. ТЕОРЕТСКИ И НОРМАТИВНО-ПРАВНИ ОКВИР ТЕРИТОРИЈАЛНЕ ПРОМЈЕНЕ (ОСНИВАЊА НОВЕ ОПШТИНЕ ОМАРСКА).....	7
1.1. ТЕОРЕТСКИ ОКВИР.....	7
1.2. НОРМАТИВНО-ПРАВНИ ОКВИР.....	11
1.2.1. Европски оквир.....	11
1.2.2. Локална самоуправа у Босни и Херцеговини и Републици Српској.....	12
1.2.3. Уставно уређење локалне самоуправе у Републици Српској.....	13
1.2.4. Законско уређење локалне самоуправе у Републици Српској.....	13
1.2.5. Закон о територијалној организацији Републике Српске.....	13
1.2.6. Закон о локалној самоуправи Републике Српске.....	15
2. ГЕОГРАФСКИ ПОЛОЖАЈ И ПРИРОДНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ БУДУЋЕ ОПШТИНЕ ОМАРСКА.....	18
2.1. Кључне историјске чињенице важне за идентитет мјеста.....	18
2.2. ГЕОГРАФСКО-КОМУНИКАЦИОНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ И ПРИРОДНИ РЕСУРСИ ПОДРУЧЈА.....	20
3. ДЕМОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ И КРЕТАЊА.....	24
3.1. БРОЈ СТАНОВНИКА.....	24
3.2. СТРУКТУРА СТАНОВНИШТВА – ПО СТАРОСТИ, ПОЛУ, УРБАНОЈ И ОБРАЗОВНОЈ СТРУКТУРИ.....	25
3.3. ПРОСТОРНИ РАСПОРЕД СТАНОВНИШТВА (ПО НАСЕЉЕНИМ МЈЕСТИМА: МЈЕСНИМ ЗАЈЕДНИЦАМА, У УРБАНОМ И РУРАЛНИМ ДИЈЕЛОВИМА).....	26
4. ПРЕГЛЕД СТАЊА И КРЕТАЊА У ЛОКАЛНОЈ ЕКОНОМИЈИ.....	28
4.1. БРОЈ И СТРУКТУРА ПРЕДУЗЕЋА (ПО ГРАНАМА И ВЕЛИЧИНИ).....	28
4.2. ЗАПОСЛЕНОСТ И ИЗВОЗ У ПРИВРЕДИ.....	30
4.3. КОНКУРЕНТНОСТ И ПРОФИТАБИЛНОСТ.....	31
4.4. Рудник ОМАРСКА.....	33
4.5. Пољопривредни потенцијал и производња.....	34
4.5.1. Квалитет земљишта.....	34
4.5.2. Оујена тренутног стања сточарства, воћарства, ратарске производње и повртарства.....	36
5. ПРЕГЛЕД СТАЊА И КРЕТАЊА НА ТРЖИШТУ РАДА.....	38
5.1. Подаци о запосленима (број и структура запослених).....	38
5.2. Подаци о незапосленима – по полу, образовању, старости и сл.	39
6. ПРЕГЛЕД СТАЊА И КРЕТАЊА У ОБЛАСТИ ДРУШТВЕНОГ РАЗВОЈА.....	40
6.1. ОБРАЗОВАЊЕ.....	40
6.1.1. Основно образовање.....	40
6.1.3. Средње и високо образовање.....	42
6.2. Здравствена и социјална заштита.....	42
6.2.1. Здравствена заштита.....	42
6.2.2. Социјална заштита.....	43
6.3. Цивилно друштво.....	45
6.4. Социјално-имовинска и лична сигурност грађана.....	46
7. СТАЊЕ ЈАВНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ И ЈАВНИХ УСЛУГА.....	47
7.1. СТАЊЕ САОБРАЋАЈНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ.....	47

7.2. СТАЊЕ ТЕХНИЧКЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ	48
7.2.1. Електромрежа.....	48
7.2.2. Телефонија.....	49
7.3. СТАЊЕ КОМУНАЛНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ И УСЛУГА, ЗА КОЈЕ ЈЕ ОДГОВОРНА ЛОКАЛНА САМОУПРАВА	49
7.3.1. Водоснабдијевање.....	49
7.3.2. Канализација.....	50
7.4. СТАЊЕ АДМИНИСТРАТИВНИХ УСЛУГА ЛОКАЛНЕ САМОПРАВЕ	50
8. СТАЊЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	51
8.1. Ваздух.....	51
8.2. Вода.....	52
8.3. ШУМЕ	53
9. СТАЊЕ ПРОСТОРНО-ПЛАНСКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ.....	53
10. РАЗВОЈНА УСМЈЕРЕЊА БУДУЋЕ ОПШТИНЕ ОМАРСКА	55
10.1. SWOT АНАЛИЗА БУДУЋЕ ОПШТИНЕ ОМАРСКА	55
10.2. СТРАТЕШКИ ФОКУСИ	58
11. ФИНАНСИРАЊЕ И БУЏЕТ БУДУЋЕ ОПШТИНЕ ОМАРСКА	60
11.1. ФИНАНСИРАЊЕ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ	60
11.2. ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА ЈЛС.....	61
11.3. ПРИХОДИ И ПРИМИЦИ БУДУЋЕ ОПШТИНЕ ОМАРСКА	73
11.3.1. Порези на лична примања и приходе од самосталних дјелатности	73
11.3.2. Порез на имовину.....	73
11.3.3. Индиректни порези дозначени од УИО	73
11.3.4. Комуналне таксе и накнаде.....	75
11.3.4. Концесиона накнада	75
11.3.4. Рекапитулација прихода	75
11.4. РАСХОДИ И ИЗДАЦИ НЕОПХОДНИ ЗА ФУНКЦИОНИСАЊЕ БУДУЋЕ ОПШТИНЕ ОМАРСКА	76
11.4.1. Унутрашња организација радних мјеста у будућој општини Омарска	77
11.4.2. Расходи пројектовани за рад будуће скупштине општине	79
11.4.3. Расходи пројектовани за рад кабинета начелника будуће општине	79
11.4.4. Расход за рад општинске управе.....	79
11.4.5. Расходи по основу коришћења робе и услуга.....	80
11.4.6. Субвенције и грантови.....	81
11.4.8. Судска рјешења и трансфери између и унутар јединица власти	87
11.4.9. Издаци за стицање сталне имовине општине.....	87
11.4.10. Остали издаци (вртић, отплата кредита, буџетска резерва итд.).....	88
11.5. БУЏЕТ БУДУЋЕ ОПШТИНЕ ОМАРСКА	88
РЕЗИМЕ.....	92
ЗАКЉУЧАК.....	95
ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ	96
ЗАКОНСКА ОСНОВА	98

УВОД

Људи са подручја Омарске, којој је статус општине укинут 1962. године, поновно су покренули питање оснивања општине. У вези са покретањем поступка оснивања општине, формиран је Иницијативни одбор, који је урадио све што је потребно за остваривање ове идеје. Оснивањем општине становништво овог подручја би вратило своју локалну самоуправу, путем које би самостално рјешавало своје нагомилане економске, социјалне и друге проблеме, наравно, уз сарадњу и помоћ надлежних институција Републике Српске и Босне и Херцеговине.

Посљедице укидања општине Омарска 1962. године одразиле су се негативно на садашњи привредни и друштвени живот на овом подручју. То се огледа у данашњој недовољној развијености овог подручја, поготово кад узмемо у обзир ресурсе са којима располаже. Међутим, најизраженија посљедица са којом се ово подручје данас суочава је миграција становништва, депопулација, те демографско пражњење и замирање села.

Град Приједор, у чијем се саставу налази подручје будуће општине Омарска, и сам је захваћен поменутим процесима, те није био, нити је сада, у могућности да помогне бржи развој овог подручја. У таквој ситуацији подручје будуће општине није било у могућности да адекватно валоризује своје расположиве ресурсе и потенцијале, те они и данас стоје, у великој мјери, неискоришћени.

У овом елаборату анализиране су и оцијењене могућности поновног успостављања општине, гдје би људи овог подручја преузели одговорност за свој друштвени и економски развој. Цијели елаборат подијељен је у 11 сепарата или дијелова, који засебно анализирају сваки од појединих аспеката поновног успостављања општине Омарска.

У првом дијелу анализиран је теоретски и нормативно-правни оквир територијалне промјене, оснивања нове општине Омарска, док је други дио посвећен географском положају и природним карактеристикама будуће општине. Трећи дио анализира демографске карактеристике и кретања на поменутом подручју, а четврти даје анализу и преглед стања и кретања у локалној економији. Пети сепарат је посвећен прегледу стања и кретања на тржишту рада, а шести прегледу стања и кретања у области друштвеног развоја.

Након тога, у седмом дијелу анализирамо стање јавне инфраструктуре и јавних услуга, у осмом стање животне средине и у деветом стање просторно-планске документације. Развојна усмјерења будуће општине Омарска обрађена су у десетом дијелу овог елабората, док је процјена финансирања и буџета будуће општине Омарска креирана у 11. дијелу. На крају су дефинисана и закључна разматрања овог елабората.

1. Теоретски и нормативно-правни оквир територијалне промјене (оснивања нове општине Омарска)

1.1. Теоретски оквир

Локална самоуправа је настала и развијала се у различитим друштвеним околностима. Карактеристично је за њу да не представља никакву изоловану појаву, те ју, као такву, није лако и једноставно дефинисати. У теорији и пракси развоја локалне самоуправе није диференцирана једна општеприхваћена дефиниција.¹ Временом су се издвојили бројни појмови који су коришћени и који се користе за ближе означавање и одређивање локалне самоуправе. Локална самоуправа, у ствари, представља локалну владавину (енгл. *Local Government*) или локалну аутономију (енгл. *Local Authonomy*) или локалну управу (*Local Administration*). Израз „локална самоуправа“ се у различитим језичким подручјима означава као:

- у њемачком језичком подручју – *Gemeinde Selbstverwaltung*,
- у руском говорном подручју – *Рабочее самоуправление*,
- у француском говорном подручју – *Administration locale*,
- у швајцарском говорном подручју – *Gemeindedemokratie*.

Израз *Local Government* први је користио енглески филозоф Џереми Бентам још давне 1832. године, а 1835. године овај израз је постао саставни дио правно-политичког простора тога времена.

Током историјског развоја појавиле су се одређене теоретско-правне концепције локалне самоуправе, које захватају и елаборирају све аспекте. Међу првима, појавила се **теорија о примату муниципалне власти**², која своје коријене вуче из времена Француске револуције крајем ХВИИИ вијека и као таква је уграђена у Декларацију из 1789. године.³ Због великог значаја и примјене у уставима донесеним у првој половини ХИХ вијека, ова муниципална власт добила је статус независности у односу

¹ Проблеми дефинисања локалне самоуправе приситни су стотинама година. О томе више видјети у: Миладиновић, Ж., Појам самоуправе, (1907) *Архив Србије*, III/1907.

² Илић, М., Локална самоуправа у балканским земљама, *БЦИС*, (2013), Ниш, стр. 1–2.

³ За само неколико деценија свога постојања, ова теорија је ушла у Устав Белгије из 1831. године и Устав Немачке из 1848. године.

на државну власт и сврстана је у велики корпус природних права. Схватање у вези са потпуном независношћу муниципалне власти од државне и припадању сваком људском бићу самим његовим рођењем, временом је блиједило и губило на значају.

Касније је превладало схватање да је државна власт само признала локалну власт (значи, није је створила), која има своје специфичне перформансе и природу различиту од државне власти. Поред ове теорије, у Француској је настала и **теорија управне децентрализације**⁴, као један веома значајан модел и концепт, који је у тој земљи веома брзо примијењен и према којем избор одређених органа локалне самоуправе не представља њену неопходну карактеристику. То упућује на закључак да је локална самоуправа практично маргинализована. Творци ове теорије сматрали су да је локалну самоуправу потребно директно да контролишу органи централне власти. Ово схватање је касније у потпуности прихватио и разрадио њемачки правник и политичар Хајнрих Рудолф Херман Фридрих фон Гнајст, који је живио и стварао у XIX вијеку, а нашло је своју практичну примјену у Њемачкој и Аустрији прије Првог свјетског рата, али и у првој југословенској држави од 1918. до 1929. године.

У поменути групу концепција сврстава се и **теорија хијерархије заједнице**, која заступа становиште да је највиши представнички орган у држави (парламент, скупштина) потребно да буде заснован на општини, као основној јединици локалне самоуправе. Општина би требало да буде слободна и да располаже са антибирокарским механизмима. Главни представник ове теорије је њемачки филозоф, социолог и историчар Лоренц фон Штајн, који је дао значајан допринос изучавању проблема у функционисању јавне управе у XIX вијеку. Ова теорија је своју примјену нашла у Њемачкој, али и у неким другим земљама које су прихватиле ова рјешења и слиједиле принципе њемачке локалне самоуправе.

Потребно је указати и на бројне термилошке недоумице у вези са појединим називима, као и на разлике између појединих појмова, који су на први поглед веома слични. Ту се, прије свега, мисли на појам **локалне самоуправе**, у вези са чим постоје веома различита дефинисања. Оно што је важно јесте чињеница да локална самоуправа представља самоорганизовање грађана у локалној заједници са циљем ефикаснијег рјешавања проблема са којима се сусрећу у свакодневном животу. Неспорно је да ће се на тај начин локално становништво лакше, брже и боље организовати, јер у средини у којој живе, рјешавају све оно што је од кључног значаја за живот свих становника локалне заједнице. То и јесте најзначајнија карактеристика локалне самоуправе о којој говори и најзначајнији акт посвећен овој проблематици, а то је Европска повеља о локалној самоуправи, која локалну самоуправу дефинише као право и способност локалних власти да, у оквиру законских ограничења, уређују

⁴ Ова теорија се још назива и *државна теорија самоуправе* – с обзиром на то да заступа схватање да локална самоуправа није ништа друго до само један облик државне управе.

послове и управљају важним дијелом јавних послова под својом одговорношћу и у интересу локалног становништва.⁵

Све поменуте и друге дефиниције локалне самоуправе доприносе појмовном одређењу локалне самоуправе као изузетно комплексног облика територијалне организације, који има велики значај за организовање и функционисање живота грађана у локалној заједници. Посебно је интересантно одређење појма локалне самоуправе које даје проф. др Ратко Марковић у свом уџбенику, према коме локална самоуправа представља облик одлучивања и управљања локалним заједницама, на ужој територији непосредно од стране њених становника или путем њиховог представништва, које они непосредно бирају или других локалних органа.⁶ Из ове дефиниције може се закључити да локална самоуправа представља локалну власт коју врше локални органи и да је она основна и оригинална организација власти, те као таква ужива статус уставне регулативе, док је њена самосталност гарантована самим уставом. Полазећи од идеје самосталности, проф. др Јован Ђорђевић сматра да локална самоуправа представља самосталну установу (а не само облик ограничавања централизма), која је независна од централних органа власти.

Бројни домаћи и страни аутори указују на особине које локална самоуправа мора да има, како би грађани, на основу сопствене одговорности и у сопственом интересу, управљали (непосредно и/или посредно) дијелом послова који имају локални карактер и који су од интереса за локално становништво. Такође, истакнуто је становиште да локална самоуправа мора да има одређена својства која указују на то да овај облик територијалне децентрализације представља уставом и законом загарантовано право грађана и јавно-правних колективитета (па тако представља уставну и законску категорију) и да се у оквиру ових општих правних аката слободно уређује вршење послова од интереса за грађане у јединици локалне самоуправе.

Поред тога, као значајне карактеристике локалне самоуправе истиче се право грађана локалне заједнице да тајним гласањем слободно бирају своје представничке органе и да централни државни органи само остварују управни надзор, у складу са законом, а не врше административно туторство и не угрожавају интегритет јединица локалне самоуправе (уколико до тога дође, ове јединице имају право на правна средства заштите свог правно гарантованог статуса и загарантованог интегритета).⁷ Заједничка карактеристика је и нормативна и финансијска и организациона самосталност локалних институција власти, постојање уже територије на којој се локална самоуправа спроводи и непосредно одлучује о најважнијим питањима која су од виталног интереса за грађане одређене локалне заједнице.

⁵ Европска повеља о локалној самоуправи, „Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори“ са п.о., број 70/2007.

⁶ Марковић, Р., *Уставно право и политичке институције*, „Службени гласник Републике Србије“ са п.о., (1997), стр. 496.

⁷ Влатковић, М., *Право локалне самоуправе*, „Бесједа“, ВЛС, Бања Лука, (2008), стр. 16–17.

Као кумулативни захтјев за испуњавање одређених услова ради установљења и постојања локалне самоуправе у некој земљи, истиче се да се о овом облику територијалне децентрализације може говорити само у случају када постоје правна независност јединице локалне самоуправе и утврђени портфолио јавних послова локалног карактера, које локални органи могу обављати на свом подручју без туторства органа централне власти, када грађани у локалној заједници могу слободно да бирају своја представничка тијела и када постоји одређена финансијска аутономија локалне самоуправе, односно када постоји посебан извор прихода које остварују њене јединице.

Општи став и схватање су да би савремена локална самоуправа требало да има следеће перформансе:

- дискрециона овлашћења, која се састоје у томе да само локална самоуправа, у складу са својим капацитетом, може да врши одређене послове у интересу грађана,
- мултифункционалност, која се налази у чињеници да локална самоуправа на својој територији (подручју) може да врши бројне и разноврсне послове и да је у том смислу „самодовољна“,
- специфична пореска политика, што значи могућност самосталног опорезивања,
- репрезентативност, која се састоји у томе да је, поред парламента, локална самоуправа једина институција власти која је предмет директног периодичног легитимисања од стране бирача (у изборном процесу).

Имајући у виду карактеристике побројаних дефиниција и општих ставова, може се дати свеобухватно и комплексно одређење појма локална самоуправа, према којем је локална самоуправа *уређен систем остваривања права локалне самоуправе, путем којег грађани у локалним јединицама непосредно и/ или преко својих слободно изабраних представника управљају јавним пословима од непосредног интереса за локално становништво, располажући сопственим изворима јавних прихода и поступајући по начелу уставности и законитости.*

У овој студији важно је навести потребу дистинкције (разликовања) локалне самоуправе и **локалне управе**. Локална управа представља одређену административну јединицу (област) без својства правног лица и могућности да убира порез, издаје одређене прописе и слично. Основни задатак локалне управе се састоји у вршењу надзора над радом општина и обављању неких других послова и задатака које им наложе органи централне власти. Ови органи именују руководиоце локалне управе, која не представља јединицу локалне самоуправе, већ она има улогу медијатора, односно посредника између локалне и централне власти. Локална управа је подсистем локалне самоуправе, јер управни органи у ужим територијалним јединицама земље представљају органе локалне самоуправе који обављају послове управе (извршавање одлука локалне самоуправе, повремених послова који су пренесени од централне власти или других виших нивоа и органа власти).

Важно је и разликовање појма **локалне заједнице**, која представља групу људи настањених на одређеној територији и повезаних заједничким потребама ради њиховог задовољавања у средини у којој живе. Карактеристика ужих територија огледа се у чињеници да су њихови становници укључени (повезани) у друштвени систем на основу четири основна елемента:

- становање,
- радно мјесто (посао),
- правна регулатива (јурисдикција),
- комуницирање (комуникација).

1.2. Нормативно-правни оквир

1.2.1. Европски оквир

Имајући у виду значај и сложеност територијалног облика организације власти, локална самоуправа је предмет правне регулативе свих земаља свијета, а установљена су и одређена заједничка општеприхваћена начела, формализована у свјетским актима и документима о локалној самоуправи. Као најзначајнији документ о локалној самоуправи у Европској унији истиче се **Европска повеља о локалној самоуправи**, према којој је право на локалну самоуправу саставни дио општих људских права и једно од темељних опредјељења у обезбјеђивању највиших стандарда људских права и слобода. То право је конституисано и у **Европској конвенцији о заштити људских права и основних слобода**, гдје је чланом 11. загарантована слобода удруживања са другима.

Босна и Херцеговина је у априлу 2002. године постала 44. чланица Савјета Европе. Чланство у Савјету Европе донијело је са собом и низ обавеза које је потребно испунити. Те обавезе подразумевају јачање људских права, успостављање независног судства и јачање институционалних образовних капацитета. Једна од изричито наведених обавеза је и спровођење *Повеље о локалној самоуправи*. Добра и функционална локална самоуправа је један од главних циљева Савјета Европе и ОЕБС-а. Локална самоуправа је ниво власти која је најближа грађанима и њена непосредна одговорност је да обезбиједи окружење које води одрживом економском развоју и јаком друштву. Демократска локална самоуправа и управа захтијевају заједнице које су у могућности да развију сигурне политике и да креирају прилагодљиве структуре и институције које унапређују процесе и могућности за локални економски развој, у које се укључује и у којима учествује широк спектар јавних и приватних субјеката, чији је задатак да развијају програме јавно-приватног партнерства.

Одредбе Европске повеље о локалној самоуправи наглашавају потребу за јаким демократским системом локалне самоуправе и довољно финансијских средстава. Повељом је регулисана правна основа локалних органа власти, њихов дјелокруг,

одговорности и извори средстава. Сваки дио повеље изражава чврсту основу за локалну самоуправу у уставима и правним системима земаља чланица и истовремено установљава универзалне принципе који се примјењују у Европи. С обзиром на то да локална самоуправа заступа интересе и потребе грађана, у основи, она и успоставља облик управе која је мјерило свих европских вриједности.

Важно је истаћи да се три четвртине законодавства Европске уније директно примјењује на нивоу локалне самоуправе.

1.2.2. Локална самоуправа у Босни и Херцеговини и Републици Српској

Организовање и функционисање система локалне самоуправе у Босни и Херцеговини бременито је бројним проблемима и потешкоћама, укључујући и неразумијевање потребе организовања ефикасне локалне самоуправе. На незадовољавајуће стање у овој области показују и мишљења представника градова и општина у Босни и Херцеговини. Овакво стање је посљедица нормативно-правне неусклађености са Европском повељом о локалној самоуправи, као и неразумно и неоправдано изражених тенденција централизације власти, посебно у области фискалне политике, што се изразито негативно одражава на могућности и способност локалних органа власти да на одговарајући начин задовоље потребе локалног становништва.

Европски принцип финансијске одрживости је значајно игнорисан, на шта указује податак да од укупног износа прикупљених јавних прихода у Босни и Херцеговини мање од 10% припада локалним заједницама, што значи да је већина јавних прихода на располагању централној власти. Као посебан проблем, истиче се и неодговарајућа комуникација између различитих нивоа власти, што је посебно изражено у Федерацији Босне и Херцеговине. Те чињенице намећу потребу озбиљне реформе локалне самоуправе у Босни и Херцеговини.

Заштита права локалне самоуправе мора бити обезбијеђена Уставом у складу са параграфом XII Европске повеље о локалној самоуправи, а кључни инструмент те заштите је да се предвиде одговарајућа правна средства, а посебно могућност директног покретања поступка пред уставним судовима ради непосредне уставно-правне заштите права и интереса локалне самоуправе.

Општи закључак је да локална самоуправа значајно дивергира у односу на установљене принципе и начела у Европској повељи о локалној самоуправи. Локална самоуправа у Републици Српској је знатно ефикаснија од локалне самоуправе у Федерацији Босне и Херцеговине, захваљујући, прије свега, једноставнијој и функционалнијој уставно-правној структури Републике Српске.

1.2.3. Уставно уређење локалне самоуправе у Републици Српској

Устав Републике Српске, у складу са међународним и европским стандардима, на одговарајући начин регулише питања локалне самоуправе.

Чланом 3. Устава Републике Српске утврђена је надлежност Републике Српске за уређење локалне самоуправе.

Чланом 10. Устава Републике Српске утврђена је равноправност грађана у слободама, правима и дужностима, што укључује и право на формирање и успоставу система локалне самоуправе.

Чланом 100. Устава Републике Српске утврђено је да се територијална организација Републике Српске утврђује законом.

Чланом 102. Устава Републике Српске утврђене су надлежности локалних заједница (општина) и прописано је да се систем локалне самоуправе уређује законом.

Дакле, Уставом Републике Српске утврђене су све неопходне уставно-правне претпоставке за уређење локалне самоуправе у Републици Српској.

1.2.4. Законско уређење локалне самоуправе у Републици Српској

Локална самоуправа у Републици Српској уређена је Законом о територијалној организацији Републике Српске („Службени гласник Републике Српске, бр. 69/09, 70/12, 83/14, 106/15 и 26/19) и Законом о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Српске, бр. 97/2016 и 36/2019).

Када је у питању оснивање нових општина у Републици Српској, од ступања на снагу Закона о територијалној организацији Републике Српске, односно од 2009. године до данас донесен је само Закон о оснивању општине Станари („Службени гласник Републике Српске“, број 83/14) , и то 2014. године.

1.2.5. Закон о територијалној организацији Републике Српске

Законом о територијалној организацији Републике Српске утврђен је начин и поступак оснивања нових општина и то чл. од 6. до 12. Закона:

Члан 6.

Оснивање општине или промјена подручја општине (у даљем тексту: територијална промјена) врши се:

- а) спајањем двију или више сусједних општина у нову општину,
- б) подјелом једне општине у двије или више нових општина,
- ц) припајањем дијела једне општине сусједној и
- д) спајањем дијелова двије или више сусједних општина у нову општину.

Члан 7.

Поступак територијалне промјене обухвата:

- а) подношење иницијативе са елаборатом о оправданости територијалне промјене са графичким приказима на катастарским подлогама и описом границе подручја,
- б) разматрање иницијативе са елаборатом о оправданости територијалне промјене од стране скупштине општине,
- ц) именовање и рад Комисије за давање мишљења о испуњености услова за територијалну промјену (у даљем тексту: Комисија),
- д) одлука Владе Републике Српске (у даљем тексту: Влада) и
- е) законодавни поступак.

Члан 8.

Услови за територијалну промјену процјењују се на основу:

- а) расположивог друштвеног, економског и фискалног потенцијала подручја за које се захтијева територијална промјена,
- б) могућност одржавања и развоја основне инфраструктуре и других релевантних услова који су у функцији пружања основних комуналних и других локалних услова,
- ц) потребе да се обезбиједи географски и просторно заокружена цјелина,
- д) друштвеног интереса за очување одређеног подручја и
- е) управног потенцијала подручја.

Члан 9.

- (1) Друштвени потенцијал у смислу члана 8. тачка а) подразумијева распоред мреже јавних установа неопходних за функционисање одређеног подручја.
- (2) Економски потенцијал у смислу члана 8. тачка а) подразумијева природне ресурсе и изграђене привредне капацитете и инфраструктуру која обезбјеђује одговарајуће изворе прихода и економски развој одређеног подручја.
- (3) Фискални потенцијал у смислу члана 8. тачка а) подразумијева способност подручја које захтијева територијалну промјену да из расположивих јавних прихода прикупљених искључиво на подручју за које се захтијева територијална промјена, обезбиједи редовно финансирање послова који су од интереса за становништво тог подручја.
- (4) Способност изградње, развоја и одржавања основне инфраструктуре и других релевантних услова који су у функцији пружања основних комуналних и других локалних услуга из члана 8. тачка б) процјењује се у односу на услове утврђене законом за обављање комуналних услуга и других дјелатности и инфраструктуру за то подручје.
- (5) Потреба да се обезбиједи географска и просторно заокружена цјелина из члана 8. тачка ц) овог закона, сагласно Просторном плану Републике, процјењује се у односу на географску повезаност и удаљеност насеља и сједишта општине.
- (6) Друштвени интерес за очување одређеног подручја у смислу члана 8. тачка д) подразумијева очување демографске стабилности, очување квалитета земљишта и

природних ресурса, биодиверзитета, еколошке равнотеже, те обезбјеђивања равномјерног развоја институција од општег интереса и развоја насеља у Републици. (7) Управни потенцијал у смислу члана 8. тачка е) подразумијева ефикасно и економично обављање изворних и пренесених послова из дјелоokrуга послова органа јединице локалне самоуправе.

Члан 10.

Влада ће уредбом прописати критеријуме за процјену услова за територијалну промјену из члана 8. овог закона, уз претходно прибављено мишљење Савеза општина и градова Републике.

Члан 11.

- (1) Иницијативу за територијалну промјену може поднијети:
- а) најмање 30% бирача који имају пребивалиште на подручју за које се захтијева територијална промјена,
 - б) орган општине и
 - ц) Министарство локалне управе и самоуправе (у даљем тексту: Министарство).
- (2) Подносилац иницијативе дужан је да уз иницијативу припреми елаборат о оправданости територијалне промјене, у складу са овим законом.

Члан 12.

- (1) Елаборатом о оправданости територијалне промјене исказује се процјена показатеља о испуњености услова из чл. 8, 9. и 10. овог закона и приједлози за подручје, назив и сједиште општине.
- (2) Елаборат из става 1. овог члана садржи и податке о природним ресурсима, инфраструктури, демографским, економским, образовним, културним и другим показатељима и процјену позитивних и негативних ефеката за локално становништво, односно за развој подручја за које се захтијева територијална промјена.

1.2.6. Закон о локалној самоуправи Републике Српске

Законом о локалној самоуправи уређени су систем локалне самоуправе, јединице локалне самоуправе, начин и услови њиховог формирања, послови локалне самоуправе, органи јединица локалне самоуправе, међусобни односи скупштине јединице локалне самоуправе и градоначелника, односно начелника општине, имовина и финансирање јединица локалне самоуправе, акти и јавност рада органа јединица локалне самоуправе, поступак надзора над радом органа јединица локалне самоуправе, облици непосредног учешћа грађана у локалној самоуправи, сарадња органа јединица локалне самоуправе, однос републичких органа и органа јединице

локалне самоуправе, заштита права локалне самоуправе, као и друга питања од значаја за остваривање права и дужности јединица локалне самоуправе.

Као релевантне, дајемо чл. од 1. до 9. Закона:

Члан 1.

Овим законом уређују се систем локалне самоуправе, јединице локалне самоуправе, начин и услови њиховог формирања, послови локалне самоуправе, органи јединица локалне самоуправе, међусобни односи скупштине јединице локалне самоуправе и градоначелника, односно начелника општине, имовина и финансирање јединица локалне самоуправе, акти и јавност рада органа јединица локалне самоуправе, поступак надзора над радом органа јединица локалне самоуправе, облици непосредног учешћа грађана у локалној самоуправи, сарадња органа јединица локалне самоуправе, однос републичких органа и органа јединице локалне самоуправе, заштита права локалне самоуправе, као и друга питања од значаја за остваривање права и дужности јединица локалне самоуправе.

Члан 2.

Поједини изрази употребљени у овом закону за означавање мушког или женског рода подразумевају оба пола.

Члан 3.

(1) Локална самоуправа је право грађана да непосредно и преко својих слободно и демократски изабраних представника учествују у остваривању заједничких интереса становника јединице локалне самоуправе, као и право и способност органа јединице локалне самоуправе да регулишу и управљају, у границама закона, јавним пословима који се налазе у њиховој надлежности, а у интересу локалног становништва.

(2) Локална самоуправа остварује се у градовима, односно општинама, а извршавају је органи јединица локалне самоуправе и грађани у складу са Уставом Републике Српске (у даљем тексту: Устав), законом и статутом јединице локалне самоуправе.

(3) Народна скупштина Републике Српске (у даљем тексту: Народна скупштина) утврђује стратешке правце развоја локалне самоуправе.

Члан 4.

(1) На основу резултата посљедњег пописа становништва, јединице локалне самоуправе обезбјеђују пропорционалну заступљеност конститутивних народа и група осталих у органима јединице локалне самоуправе, укључујући функционере јединица локалне самоуправе који се не бирају директно: предсједника и

потпредсједника скупштине јединице локалне самоуправе и замјеника градоначелника, односно начелника општине.

(2) Предсједник скупштине јединице локалне самоуправе и градоначелник, односно начелник општине не могу бити из реда истог конститутивног народа и група осталих, осим ако један конститутивни народ има натполовичну већину према посљедњем попису становништва.

(3) Статутом и општим актима органа јединице локалне самоуправе, укључујући и акте који се односе на унутрашњу организацију градске, односно општинске управе утврђују се конкретни начини обезбјеђења пропорционалне заступљености конститутивних народа и група осталих у органима јединице локалне самоуправе.

Члан 5.

Јединица локалне самоуправе има својство правног лица.

Члан 6.

(1) Јединица локалне самоуправе може да има грб и заставу (у даљем тексту: симболи).

(2) Јединица локалне самоуправе може да има празник.

(3) Празник, облик, садржај и употреба симбола уређују се статутом јединице локалне самоуправе у складу са законом.

(4) Грб јединице локалне самоуправе мора бити сачињен и описан по правилима хералдике.

(5) Симболи имају садржаје који изражавају историјско, културно и природно обиљежје јединице локалне самоуправе и не могу бити у истовјетном или модификованом облику са симболима држава или са знаком политичке странке, привредног друштва, установе, другог правног лица или организације.

(6) У јединицама локалне самоуправе које имају статус града, градоначелник у свечаним и протоколарним приликама носи посебно обиљежје, односно знамење града (инсигнија), чији изглед и садржај прописује скупштина града у складу са упутством које доноси министар управе и локалне самоуправе (у даљем тексту: министар).

Члан 7.

(1) Јединица локалне самоуправе има своју имовину.

(2) Имовином јединице локалне самоуправе управљају органи јединице локалне самоуправе, у складу са законом.

Члан 8.

Општина је основна територијална јединица локалне самоуправе, која се формира за дио насељеног мјеста, за једно насељено мјесто или за више насељених мјеста.

Члан 9.

- (1) Општина има назив.
- (2) Назив општине одређује се законом, по правилу, према називу насељеног мјеста у коме је сједиште општине.
- (3) Назив општине не може садржавати лично име.
- (4) Сједиште општине утврђује се статутом општине, у складу са законом.

2. Географски положај и природне карактеристике будуће општине Омарска

2.1. Кључне историјске чињенице важне за идентитет мјеста

Подаци о насељености подручја општине Омарске датирају још из старијег каменог доба⁸. Археолошка налазишта из тог времена смјештена су по ниским брежуљцима поред ријека, а пронађени су археолошки остаци из млађег каменог доба, бакарног, бронзаног и жељезног доба, којег одликује организовање већих етно-културних племенских заједница.

До 9. године наше ере данашња област Омарске била је под влашћу Римљана и налазила се на самој граници двије провинције: Далмације и Паноније. У средњем вијеку овај крај проживљава тешку и неизвјесну судбину, при чему се смјењује владавина Источних Гота, Авара и Словена, а почетком 16. вијека овај простор освајају Турци и њиме владају 350 година. За Турску је ово подручје веома значајно као гранични дио према Аустрији, па због тога Турци врше насилно пресељавање српског становништва из планинских дијелова источне Херцеговине, Црне Горе и Лике на ове просторе.

Од 1878. године Босна и Херцеговина улази у састав Аустроугарске монархије, а њеним распадом 1918. године улази у састав Краљевине СХС, касније Краљевине Југославије. Прва општина Омарска формирана је 1929. године. У саставу општине Омарска била су сљедећа села: Омарска, Нишевићи, Градина, Јелићка, Марићка, Криваја, Петров Гај, Кевљани, Ламовита, Бистрица и Буснови. Сједиште општине било је у Омарској у кући Душана Милетића, трговца из Омарске, који је био један од иницијатора за формирање општине Омарска. Скупштина је имала 30 одборника.

⁸Археолошки лексикон Босне и Херцеговине, том 2, стр. 31–39.

Први наченик општине би је Никола – Нина Јокић из Омарске, док је први председник Скупштине био Ђуро Јањић, који је послје обављао и функцију начелника општине. У општини су радили Јуфаз Маћар као биљежник, Ратко Алексић из Буснова као благајник и Анте Ившиновић из Омарске као писар. Године 1945. формира се нова општина Омарска, тада зван срез Омарска, који је обухватао 11 села и имао 15.800 становника и функционисао до 1947. године када је укинут и припојен срезу Приједор. Председник среза био је Мане Талић из Пискавице, а потпредседник Гавро Љускотра из Буснова.

Тада је формиран Мјесни народни одбор Омарска, који је дјеловао све до 13. маја 1952. године када је умјесто одбора формирана општина Омарска, која је функционисала све до 31. децембра 1962. године. Председник општине био је Владо Хајнешевић из Марићке, секретар Јаков Јањић, а прва општинска администрација имала је 31 запосленог. За вријеме рада општине у Омарској изграђени су садашања зграда полиције, мјесна заједница, ветеринарска станица, зграда здравствене установе, жељезничка станица. Изграђена је жељезничка пруга из Омарске преко села Градина и Марићка до рудника у Томашици. Изграђен је локални пут из Криваје до Средње Марићке, као и још неколико путева који су спојили околна села са Омарском.

Од привредних субјеката радило је осам земљорадничких задруга. Општинска администрација је била смјештена у стамбеној згради коју је градио срез Омарска 1946. године (зграда иза споменика погинулим борцима Отаџбинског рата). Ова општина је средином шездесетих година XX вијека укинута и припојена општини Приједор. По попису из 1961. године, општина Омарска је имала 17.642 становника.

Настанак имена Омарска није довољно испитан и утврђен, иако има више претпоставки. У првом шематизму православно-српске митрополије Бањалучко-бихаћке епархије 1901–2001. година у статистичком прегледу, написано је Омашка, како се у говору старијих мјештана Омарске и околних села и сада чује. Постоји прича да је Омарска добила име по стаблу оморике која расте у горњем дијелу села Омарске на Козари, ова прича није истражена и доказана.

Према студији познатог историчара Алије Бејтића, област приједорске регије и поврбаско подручје заузето је ликвидацијом угарско-јајачке бановине, када је заузета и Бања Лука 1527. и Градишка 1537. године. Османска власт у овом крају почела се консолидовати 1557. године. Заузимањем Новог и Костајнице на Уни основан је кадилук Новосел.

Оснивањем кадилука Новосел утврђене су нахије, раније средњовјековне жупе, Сана, Нови, Костајница и Дубица и дјелимично нахија Врбашка. Таква управно-судска организација на овом простору налази се у Османском катастарском попису 1556. године. Девет година послје освајања, у околини Приједора биле су нахије Сана и Нови. Нахија Сана обухватала је појас обале Сане на југу до Општре Луке, а данашња Здена регистрована је у нахији Каменград. У нахији Сана наводи се и мјесто Новосел, којег данас нема под тим именом.

Нахија Нови, названа тако по историској утврди на ушћу Сане и Уне, обухватала је претежно десну обалу Сане и протезала се врло карактеристично на исток до иза Козарца, све до села Омашке – данас Омарска и Бистрице, која се изричито наводе као саставни дио те нахије.

2.2. Географско-комуникационе карактеристике и природни ресурси подручја

Будућа општина Омарска је смјештена у сјеверозападном дијелу БиХ, односно у источном дијелу града Приједора. Простире се на јужним обронцима планине Козара, источном дијелу Приједорско-омарског поља и сјеверним обронцима планине Березанице. Обухвата 12 насељених мјеста, и то: Петров Гај, Кевљани, Ламовита, Бабићи, Омарска, Бистрица, Нишевићи, Градина, Јелићка, Криваја, Марићка и Буснови.

Подручје захвата површину од 246,73 км², од које на обрадиво земљиште отпада 155,05 км², на шуму 88,44 км², а на неплодно земљиште 3,24 км². Сусједне општине и градови су јој Приједор на западу, Општра Лука на југу, Бања Лука на југозападу и западу и Градишка на сјеверу. Густина насељености је 50 стан/км² и спада у групу преобладајуће руралних подручја.

Омарска се налази у терцијарној котлини, спуштеној између планине Козара на сјеверу и брдовитог подручја на југу и истоку. Земљиште је претежно равничарског карактера. На низију отпада 65%, а на висију 35%. Сјеверно од пута Приједор – Бања Лука земљиште почиње да се уздиже све до планинског вијенца Козаре, на дужини од 12 км. Крајњи југозападни дио је брдовит. Оба дијела су због погодних природних услова добро насељена и користе се за пољопривредну производњу.

Централни и највећи дио овог простора је Приједорско-омарско поље, које је алувијална равна те представља и најплоднији дио овог подручја. На њему се протежу пространа култивисана поља, ливаде и мочваре.

Ова морфотектонска предиспозиција омогућила је да истим правцем буду изграђене двије врло значајне саобраћајнице које се сијеку са Омарском. То су: жељезничка пруга Бања Лука – Добрљин – Загреб, и магистрални пут М-4 Бања Лука – Приједор – Нови Град, а у плану је и изградња ауто-пута на истој дионици, под ознаком R 405А

Добра саобраћајна инфраструктура омогућује да подручје Омарске буде добро повезана са гравитационим граничним подручјима. Захваљујући повољном геостратешком положају и постојећој саобраћајној инфраструктури, будућа општина Омарска је добро повезана са сусједним општинама и ширим окружењем. Удаљеност Омарске од великих регионалних центара је: Сарајево – 250 км, Загреб – 220 км, Београд – 340 км, Лубљана – 320 км.

Највећим дијелом будуће општине Омарска влада умјерено континентална клима. Нешто оптрије је у сјеверним брдовитим дијеловима. Лета су сунчана и топла и са доста падавина. Јесени су обично дуге и лијепе, што повољно утиче на јесење пољопривредне радове. Ријетке су дуге и оштре зиме, а сњежни покривач се задржава просјечно 50–60 дана. Распоред годишњег атмосферског талог је углавном правилан. Највише кише падне у периоду март–мај, затим октобар–новембар. Просјечни годишњи талог је око 1.200 мм. Средња годишња температура износи +12 °Ц. Најхладнији је јануар чија је средња температура од –7 °Ц. Вјетрова је релативно мало, што погодује пољопривредној производњи. Најчешће су локални, а по врстама сјеверни и источни.

Хидрографска мрежа доста је добро развијена. Средином општине Омарска, правцем југоисток–сјеверозапад, протиче ријека Гомјеница. Гомјеница има привредни значај, јер читавим својим током пролази најплоднијим земљиштем. Располажући са знатном воденом масом, ријека Гомјеница има током цијеле године повољан водостај. То и јест разлог да је земљиште уз ријеку бујне вегетације током цијеле године. У свом горњем току Гомјеница протиче кроз брдовит крај, те усљед великих киша и отопљеног снијега лако набуја у прољеће и јесен, па се од села Јелићка до улијевања у Сану излије и често поплави велике површине усјева и ливада. Тиме се поред ријеке задржавају баре и мочваре дужи временски период. У току је реализација плана регулације ријеке Гомјенице. У њу се улијевају мање ријеке: Брколас, Бистрица,

Криваја, Ламовита, Ступница и Слатина. Оне због мале количине воде немају већи привредни значај, а у току великих љетних суша већина их пресуши.

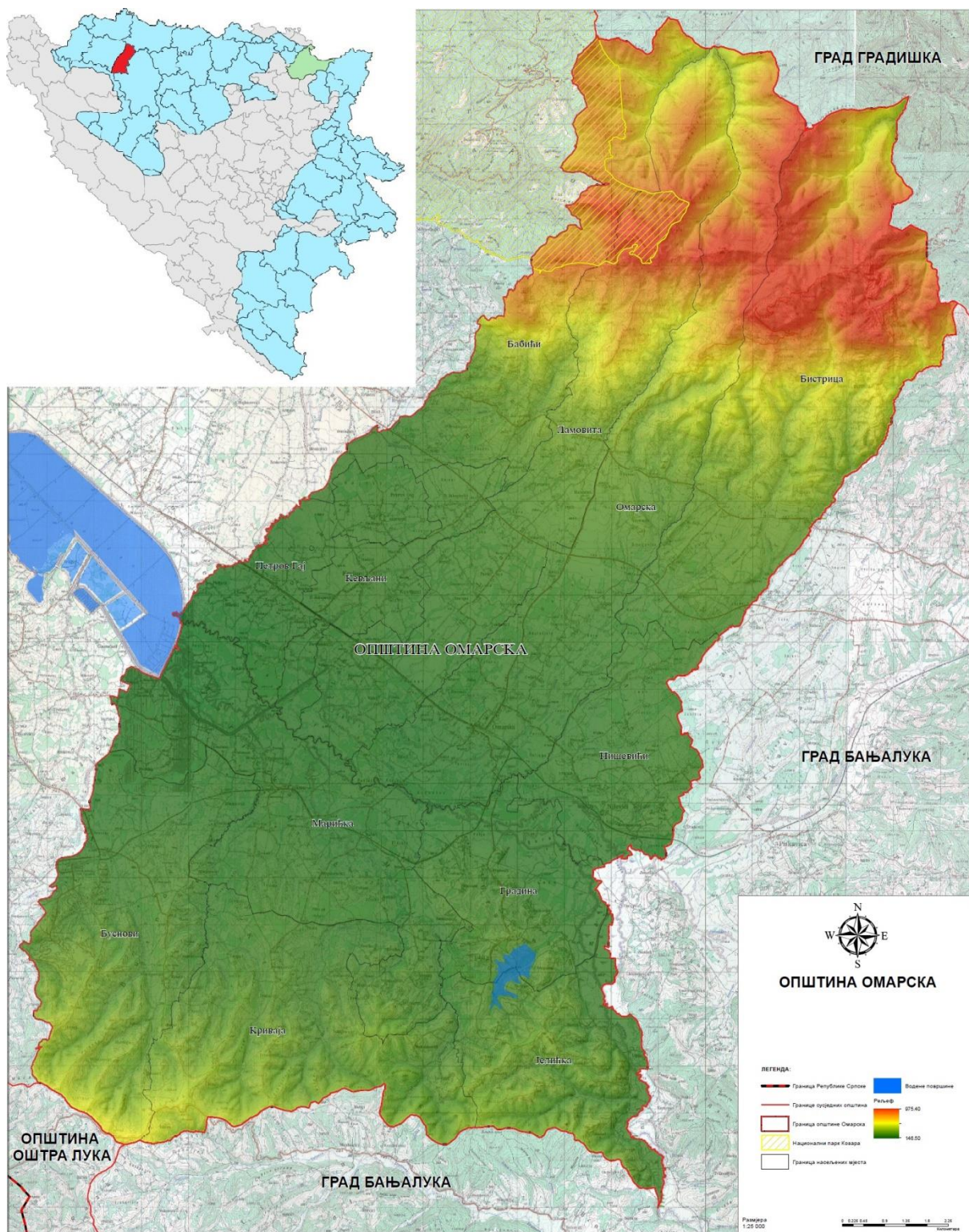
Погодност климатских прилика и плодност тла условили су на подручју Омарске и развој разноврсног биљног и животињског свијета. Флора може бити подијељена на флору култивисаних поља, флору бара и мочвара, флору шума и флору култивисаног биља. Култивисана поља захватају највећи дио површине.

Земљиште ових поља је различитог педолошког састава и од подзола, па до врло плодних алувијалних наноса уз ријеку Гомјеницу и друге рјечице и притоке. Ово је земљиште најпогодније за гајење житарица, повртарских култура и крмног биља. На подзоластом земљишту козарског пригорја успјешно се гаји воће, нарочито шљива, затим јабука и крушка. Представници дивље вегетације ових поља су чести и разноврсни. Ту сусрећемо: ливадску власуљу, дивљу дјетелину, папрат, жалфију, коприву, маслчак, тратинчицу, камилицу, дивљу салату, боквицу итд.

Биљни свијет бара и мочвара развија се поред ријеке Гомјенице и њених притока. Заступљене су: трска, шаш, маслчак, жабљак, љутић и друго. Читаво ово земљиште бара могло би се претворити у плодне и обрадиве површине.

Биљни свијет шумског појаса почиње од подножја козарског планинског масива, а одатле па све до самог планинског вијенца иде појас листопадног дрвећа – хроста, граба, букве и осталих лишћара. Умјетно се подижу и црногоричне површине, црног и бијелог бора, оморике и других четинара. Козарско пригорје је добро насељено. На благим падинама успијевају житарице, воће и поврће. На нижим планинским предјелима протежу се сочни пашњаци и сувати. Равничарски дио општине заједнице обилује храстовим шумама, чије се дрво одликује својим врло добрим квалитетом. Храстовина се искориштава у знатним количинама за разни грађевински материјал.

Илустрација 1. Будућа општина Омарска

Подручје Омарске у долини ријеке Гомјенице обухвата богато налазиште жељезне руде, што њеном економско-географском положају даје посебне квалитете и доприноси интензивнијим економским везама са неким индустријским срединама. Посебан значај чине Козара и Лисина, које омогућавају да се из шире околине, преко Саве па до Озрена, примају и шаљу радио-таласи, путем радио и ТВ предајника.

Земљиште је равничарско-брежуљкасто и брдовито, различитог геолошког састава, од поздола (киселкасто земљиште) па до плодних наноса у Гомјеничком пољу и поред ријека, које за вријеме поплава наносе плодни наплавак, муљ. Преко љета, кад је мање падавина, неке ријеке пресуше, а неке смање водостај.

Пољопривредно земљиште чини већину укупне површине општине, што је одредило пољопривреду као једну од најзначајнијих привредних грана, док шуме и неплодно земљиште заузимају приближно једну трећину.

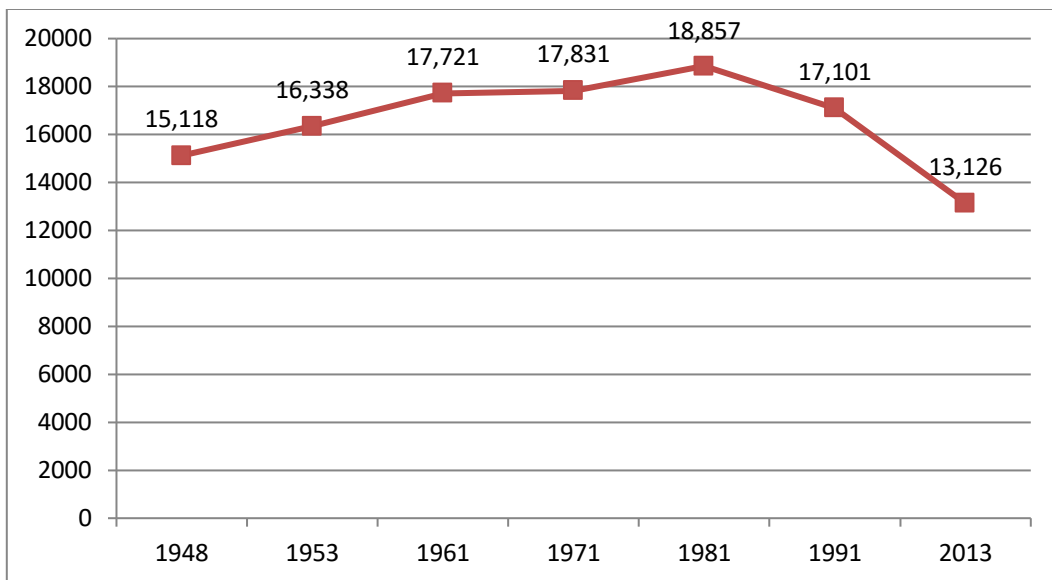
3. Демографске карактеристике и кретања

3.1. Број становника

На подручју будуће општине Омарска, према попису из 2013. године, у 3.906 домаћинстава живјело је 13.126 становника, што је за 32,5% мање него 1991. године (17.101 становник; 4.460 домаћинстава). Од 62 територијалне јединице у Републици Српској (пет градова и 57 општина) будућа општина Омарска би била 39. по површини, а 27. по броју становника. Анализа кретања броја становника у будућој општини у дужем временском периоду указује да постоји стални тренд пада броја становника.

Пад броја становништва углавном је резултат ратних дешавања и, након рата, унутрашњих миграција из економских разлога, односно исељавања становништва из подручја будуће општине Омарска.

Графикон 1. Кретање броја становника будуће општине Омарска 1948–2013. година

Извор: Републички завод за статистику РС

3.2. Структура становништва – по старости, полу, урбаној и образовној структури

Старосна структура становништва је значајан показатељ укупних потенцијала, посебно код планирања ресурса радно активног становништва, са једне стране, и структуре потрошачког агрегата, са друге стране. На основу пописа из 1991. године, у доби од рођења до 14 година било је 21% становништва, у доби од 15 до 65 година 67% становништва, док је у доби преко 65 година било 12% становништва. Међутим, раст броја становника, подаци о природном прираштају, који је у периоду од 1996. године углавном негативан, негативан миграциони салдо уз чињеницу да углавном мигрира становништво млађе доби, указују на то да би будућа општина Омарска имала неповољну старосну структуру становништва, што значајно може угрозити друштвено-економски развој општине.

Полна, урбана и образовна структура становништва су углавном повољне и дају могућност квалитетног коришћења људских и осталих ресурса овог подручја.

Од укупно 13.126 становника на подручју општине 50,48% су жене. У оквиру старосне структуре полна структура је у корист мушке популације до старосне границе од 54. године, а у корист женске од 55. године.

Образовна структура становништва будуће општине Омарска се стално поправља. Смањује се број неписмених лица, који се углавном налази у старијој популацији, а побољшава се и квалификациона структура образованих лица. На то указују подаци о броју средњошколаца и студената, који уписују и завршавају средњу школу и факултете у земљи и иностранству, као и подаци са евиденције незапослених.

3.3. Просторни распоред становништва (по насељеним мјестима: мјесним заједницама, у урбаном и руралним дијеловима)

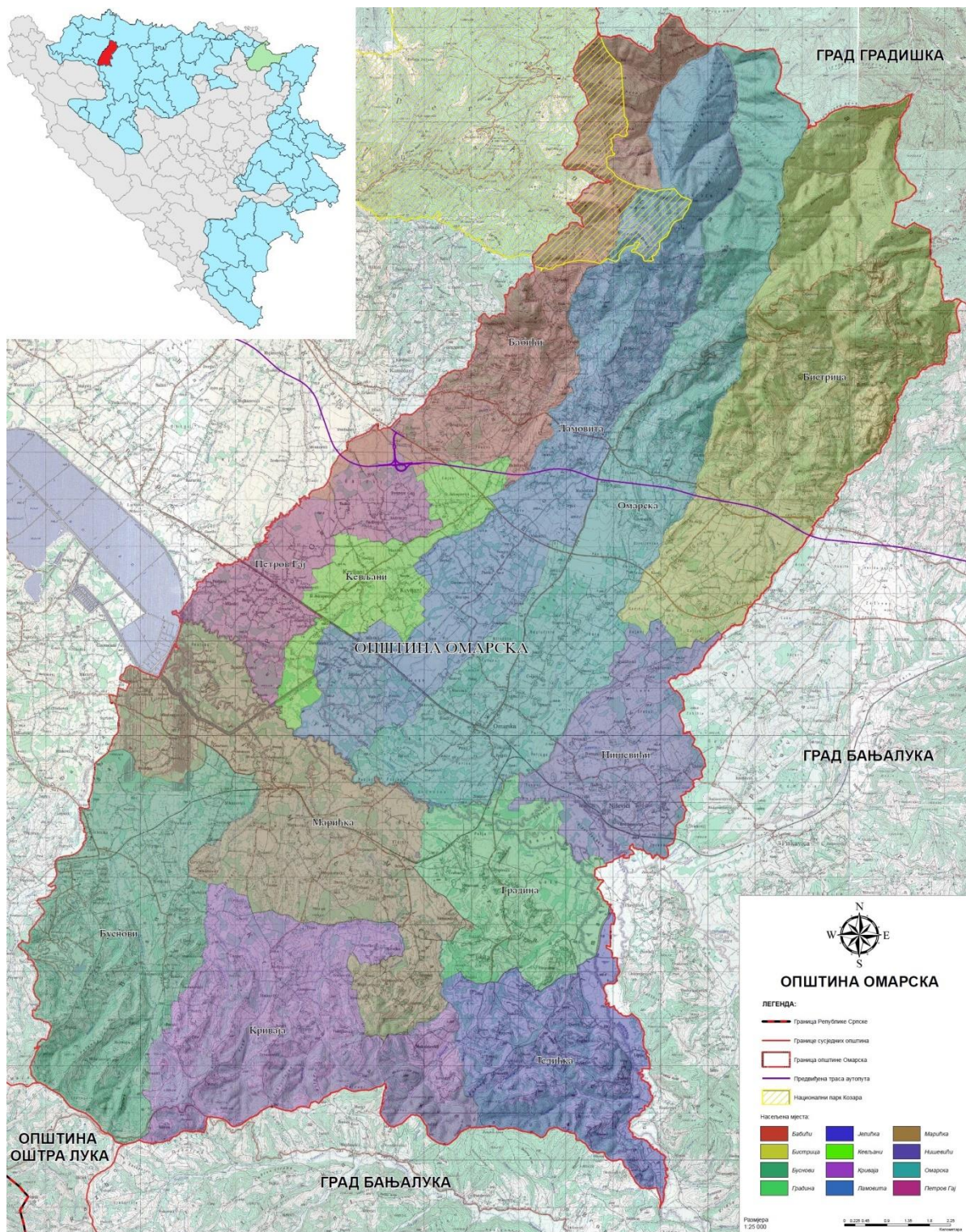
Подручје будуће општине Омарска је административно подијелено на 12 насељених мјеста у којима живи око 13.126 становника.

Према методологији Организације за економску сарадњу и развој (ОЕЦД), будућа општина Омарска сматра се сеоском или руралном заједницом (густина насељености од 50 стан/км²).

Насеља равничарског дијела у просјеку имају већу густину насељености од насеља брдовитог дијела, а посебно су слабо насељени највиши дијелови. Већина насељених мјеста демографски стагнира или им је број становника мањи у односу на 1991. годину.

Ако посматрамо поједина насељена мјеста по густини насељености, степену урбанизације и индустријализације, само Омарска представља мало градско насеље. Демографска ситуација представља значајан фактор развоја општине. Број становника се стално смањује, па се поједини дијелови општине демографски празне. Просторно-планском документацијом и примјереним олакшицама потребно је усмјеравати насељавање становништва, посебно у подручја која остају без становништва, уз паралелан процес стварања услова за квалитетан живот на селу, а мјерама популационе политике и другим мјерама потребно је стимулисати демографски раст (негативан природни прираштај задњих година). Потребно је системски радити на побољшању, прије свега, образовне структуре, кроз континуирано образовање и унапређивање степена и структуре образованости, као и привлачења интелектуалног капитала на подручје општине.

Илустрација 1. Будућа општина Омарска са насељеним мјестима и трасом планираног аутопута Бања Лука – Приједор

4. Преглед стања и кретања у локалној економији

Развој привреде на подручју будуће општине Омарска започео је у ранијим периодима, поготово у доба СФРЈ, а развој предузетништва с почетка деведесетих година XX вијека праћен је прерастањем тадашњих ООУР-а у државна предузећа и оснивањем приватних предузетничких радњи и приватних предузећа, од којих је већина и данас активна. Овакав развој је прекинут трагичним дешавањима на овим подручјима.

Послије 1995. године привредна активност се постепено развијала, прије свега, захваљујући постојећим и новоснованим приватним предузећима и радњама, док се већина државних предузећа није сналазила у тржишним условима пословања. Губитак тржишта, праћен смањењем обима пословања, радници на чекању, неисплаћене плате и порески доприноси неке су од карактеристика пословања државних предузећа из тог времена, што је упућивало на хитну власничку трансформацију. Власничка трансформација је спроведена, с тим да постоје позитивни резултати у овој области, поготово што се тиче Рудника Омарска, који је приватизовала свјетска мултинационална компанија „*Mittal*“.

Од 2000. године тренд раста привреде је интензивираан, али је под утицајем економске кризе од 2008. године дошло до успоравања привредне активности, што се одразило на смањење свих најважнијих показатеља привредног развоја општине.

4.1. Број и структура предузећа (по гранама и величини)

На подручју које би обухватала новоуспостављена општина Омарска у 2018. години као порески обвезници била су регистрована 63 привредна друштва или пословне јединице привредних друштава из других општина. Од ова 63 пореска обвезника, 19 је пословних јединица предузећа (укључујући Рудник Омарска), док укупан број активних предузећа – привредних друштава⁹ која су претходне године предала завршни рачун износи 31. Подручје има око 13.000 становника, а 31 активно предузеће, што угрубо значи мање од три предузећа на 1.000 становника. Кад урачунамо и пословне јединице, тај број износи око пет. Ако добијени резултат упоредимо са просјеком у РС и БиХ који износи око осам предузећа на 1.000 становника, онда видимо да ово подручје заостаје у тој области. То значи да би подручје будуће општине Омарска морало имати 60% више предузећа да би се приближило степену развијености остатка РС и БиХ.

⁹ У овај број не улазе физичка лица регистрована као радње (С.П.)

Остварени укупни приход износи 35.600.000 КМ у 2017. години. Подаци о секторима са највећим укупним приходом садржани су у Графикону 2.

Графикон 2. Укупан приход по секторима (у хиљадама КМ)

Извор: АПШФ РС

Највеће учешће у укупном приходу привреде има сектор трговине са 17.400.000 КМ, а друга је дрвопрерада са 14.500.000 КМ. Мора се опет нагласити да оваје нису анализиране пословне јединице појединих фирми, јер су подаци у вези са пословним јединицима најчешће „утопљени“ у податке на нивоу цијеле фирме, а те фирме су регистроване у неком другом општинама или у остатку општине Приједор. На овај начин је регистрован и Рудник Омарска, али његово пословање ћемо, због значаја, обрадити у посебном дијелу анализе.

Сви остали сектори су знатно мањи у односу на трговину и дрвопрераду. У сектору прераде нафте само је једна фирма која је регистрована за производњу биодизела, с тим да је и ту доминатна трговина у односу на производњу.

На основу анализираних података, по укупном приходу у задње три године видљиви су сљедећи трендови:

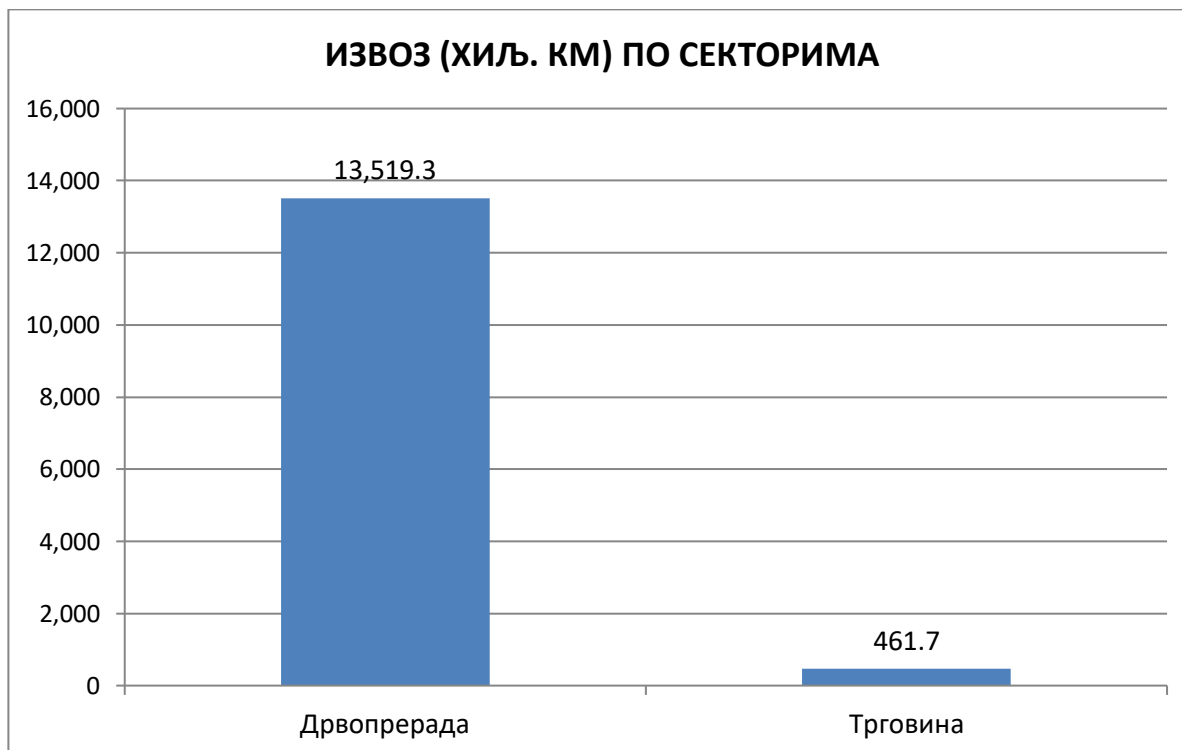
- изражен раст сектора трговине,
- пад дрвопрераде,
- пад у металској дјелатности,
- раст у скоро свим осталим „малим“ дјелатностима.

4.2. Запосленост и извоз у привреди

Овдје је добро упоредити и величину сектора по броју запослених. Сектор са највише запослених је дрвопрерада са 114 радника. Друга је трговина са 80 радника. У привредним друштвима, која су предала завршне рачуне, у области пољопривреде и услуга ради по 10 радника, у транспорту осам итд.

Остварени извоз износи 14.000.000 КМ у 2017. години. Подаци о дјелатностима са највећим извозом садржани су у Графикону 4.

Графикон 3. Извоз по секторима (у хиљадама КМ)

Извор: АПШФ РС

Највећи извоз је дрвопрерада са 13.500.000 КМ. Такође, нешто мало извоза је забиљежено код трговинских предузећа (фирма „Форест“).

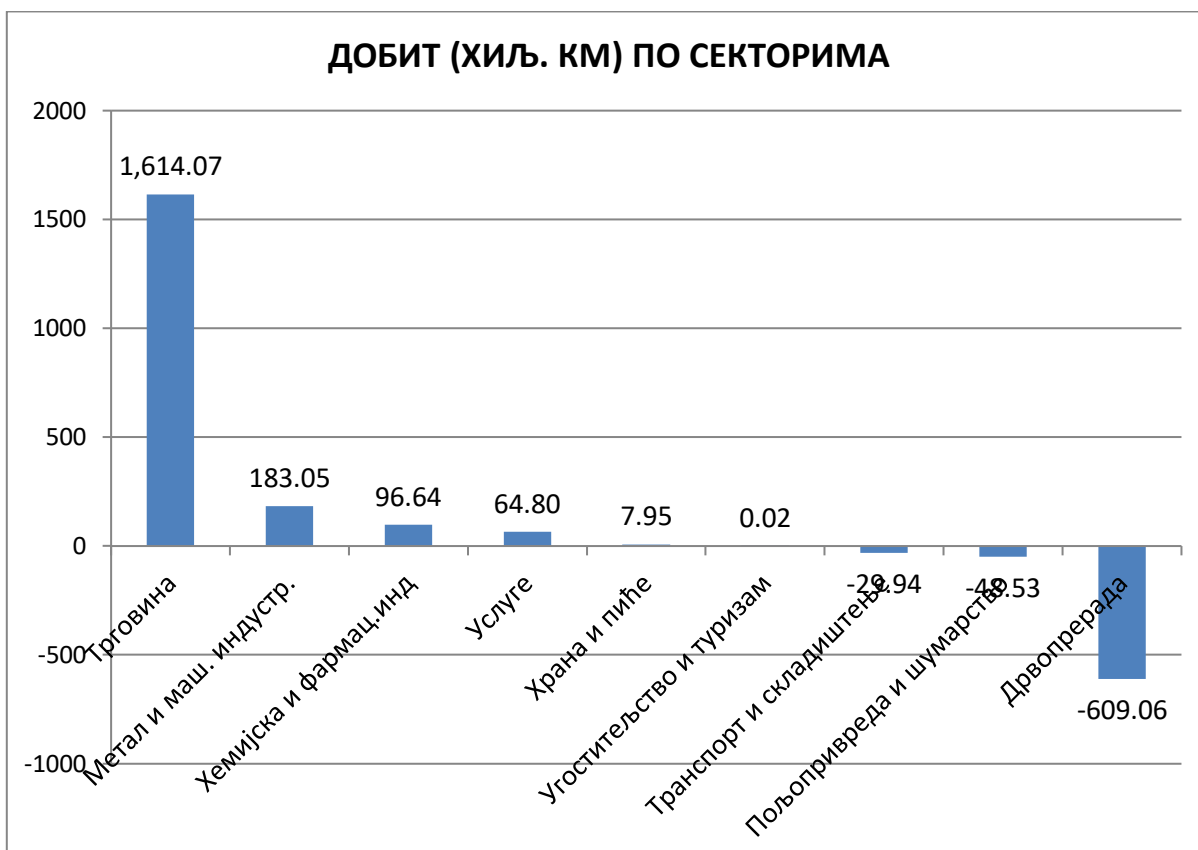
4.3. Конкурентност и профитабилност

Подаци о укупној добити по секторима дају нам индикацију у којим се то секторима пословање развија у позитивном правцу. У односу на претходну економску кризу, може се претпоставити да су се сектори који остварују добит вратили на стара тржишта или су нашли нова, да су пронашли тржишне нише и производе гдје је могуће остварити добит, да почињу да користе савременије технологије, да мијењају капиталну структуру кроз разне облике финансирања, мијењају интерну организациону структуру итд. Овакво реструктурирање обично се спроводи у складу са стратешким циљевима о фокусирању на кључни бизнис. Тако, на примјер, многа предузећа продају све оно што није тзв. цоре бизнис.

На основу података о укупној добити, можемо видјети само то да ли се сектор успјешно реструктурира, али не и до којег нивоа је то реструктурирање дошло. Дакле, евидентан је квантитет, али не и квалитет реструктурирања.

На Графикону 4. видимо податке о укупној добити по секторима.

Графикон 4. Добит по секторима (у хиљадама КМ)

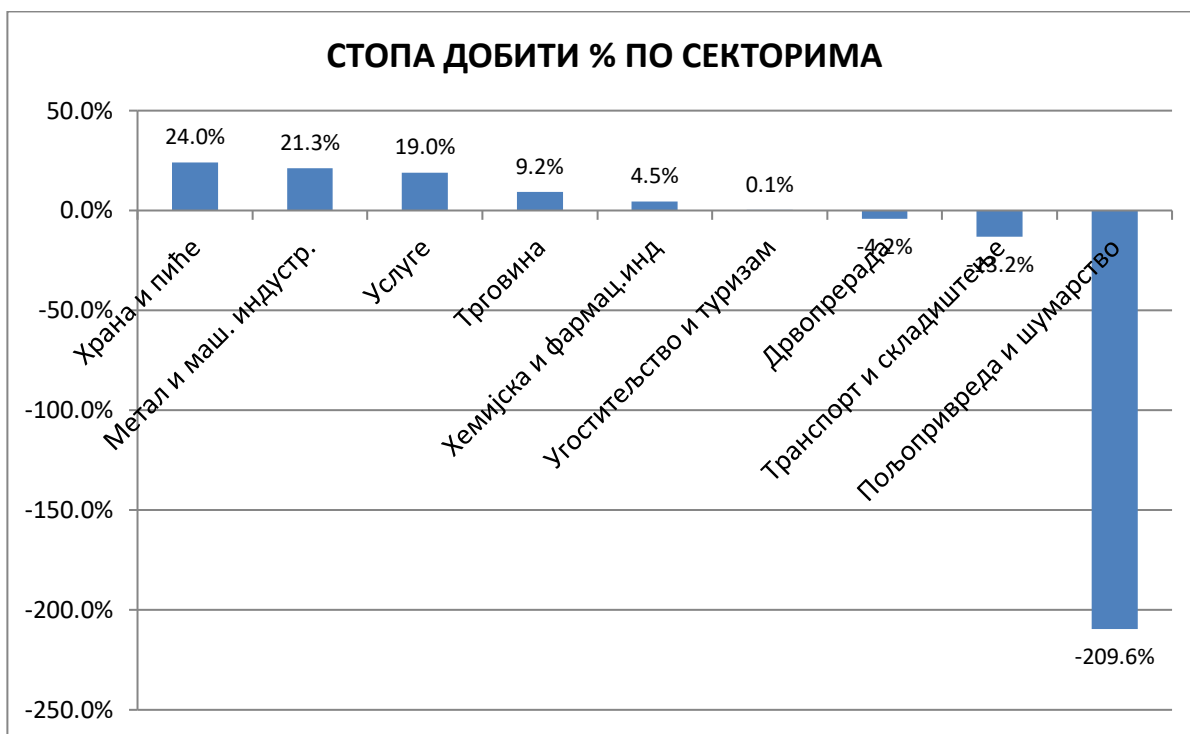

Извор: АПШФ РС

Опет је трговина та која највише одскаче од свих других сектора, а слиједи је металска дјелатност. Оно што забрињава је ситуација код дрвопрераде, јер смо већ констатовали да дрвопреради опадају приходи у задње три године.

Ове тенденције локалне економије још се боље виде када се упореде стопе добити, приказане на Графикону 5.

Графикон 5. Стопа добити по секторима у 2017. години (у %)

Извор: АПШФ РС

Стопа добити је први показатељ који нам говори о квалитету пословања појединих дјелатности. На првом мјесту је прерада хране са високом стопом добити од 24% (само једно предузеће „МИО Комерц“). На другом мјесту је металска дјелатност тј. производња алата са високом профитабилношћу од 21,3% (опет само једно предузеће „Козара Комерцдрво“). Остали сектори који су у плусу, посебно трговина, имају солидне стопе добити.

Дјелатност дрвопрераде, а посебно највеће предузеће у овој области, има значајне проблеме у вези са питањем и пада прихода, али и губитака које биљежи и чија стопа је -4,2%. Ово још није драматично, али је значајно и може оставити посљедице по дугорочну одрживост ове производње.

4.4. Рудник Омарска

Рудник Омарска налази се на подручју будуће општине и у власништву је компаније „ArcelorMittal“ Приједор. Експлоатација руде у Омарској почела је 1985. године, најприје на површинском копу Језеро, потом на копу Мамузе, а од 2009. године руда се вади са површинског копа Бувач, у чије покретање су уложена 33.000.000 марака,

што је готово половина свих инвестиција у првој деценији рада компаније „*ArcelorMittal*“ Приједор.

Од оснивања компаније „*ArcelorMittal*“ Приједор па до данас на локалитету Омарска ископано је око 29.000.000 тона равне руде, уклоњено око 115.000.000 тона јаловине, те произведено и отпремљено више од 21.500.000 тона концентрата жељезне руде. Годишња производња је била на нивоу од 1.500.000 тона до 2.100.000 тона.

Рудно тијело на Бувачу простире се на површини 1.200 м са 1.300 м. Најплиће је на југу са слојем од 8 м јаловине, а идући према сјеверу спушта се на дубину до 70 м. Од 2004. године до данас рударска механизација и производња су удвостручени а у неким сегментима и више од тога. Тада су биле четири утоварне јединице, осам дампера и три булдозера, а данас је десет утоварних јединица, 21 дампер и шест булдозера, један нови гредер, једна нова бушилаца, двије нове цистерне и зановљена сва ниска возила.

„*ArcelorMittal*“ Приједор у марту 2019. године саопштио је да је донио одлуку о смањењу производње жељезне руде са 1.500.000 тона на 1.000.000 тона, како би заштитио што већи број запослених у дужем временском периоду. Смањењем производње на 1.000.000 тона годишње, ефективни вијек рудника Омарска биће продужен за период до 10 година. Без предузимања ових мјера, овај рудник ће морати да буде затворен 2025. године. Очекује се да ће нови план бити у примјени почевши од 1. септембра 2019. године.

4.5. Пољопривредни потенцијал и производња

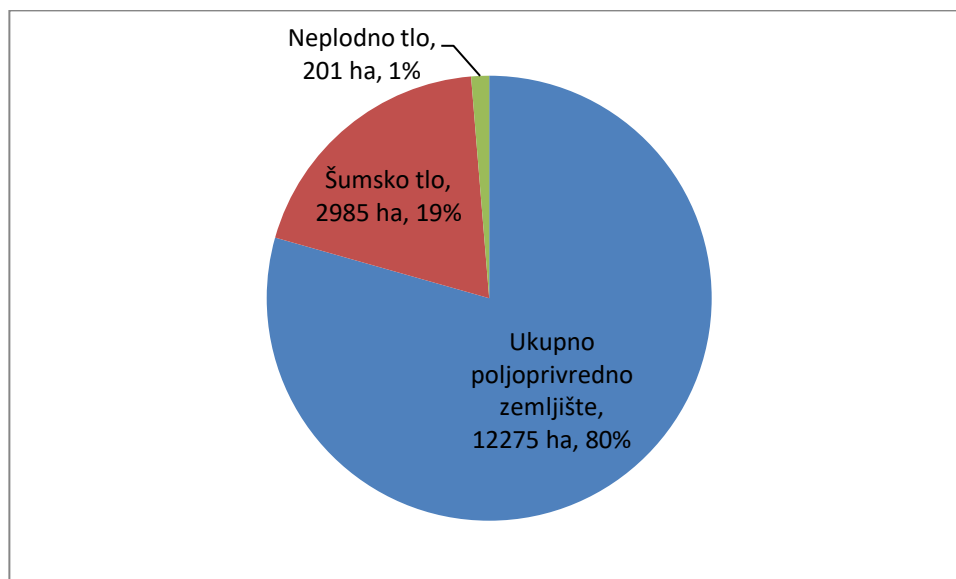
4.5.1. Квалитет земљишта

Земљиште представља један од важнијих природних ресурса на подручју будуће општине, а није занемарив ни шумски фонд. Пољопривредно земљиште (14.314 ха) чини око двије трећине укупне површине ове будуће општине, што је одредило пољопривреду као једну од значајнијих привредних грана, док шуме и неплодно земљиште заузимају око једну трећину.

Табела 1. Категорије земљишта и власничка структура

Категорија земљишта	Површина (ха)				
	Приватно	%	Јавно	%	Укупно
Оранице и вртови	9.286	42,56	1.342	6,01	10.628
Воћњаци	582	2,61	49	0,22	631
Виногради	–	–	–	–	–
Ливаде	1.779	7,96	358	1,60	2.137
Укупно обрадиво земљиште	11.647	52,13	1.749	7,83	13.396
Пашњаци	628	2,81	290	1,30	918
Рибњаци	–	–	–	–	–
Укупно пољопривредно земљиште	12.275	54,94	2.039	9,13	14.314
Шумско тло	2.985	13,36	3.961	17,73	6.946
Неплодно тло	201	0,90	880	3,94	1.081
Укупно	15.461	69,20	6.880	30,80	22.341

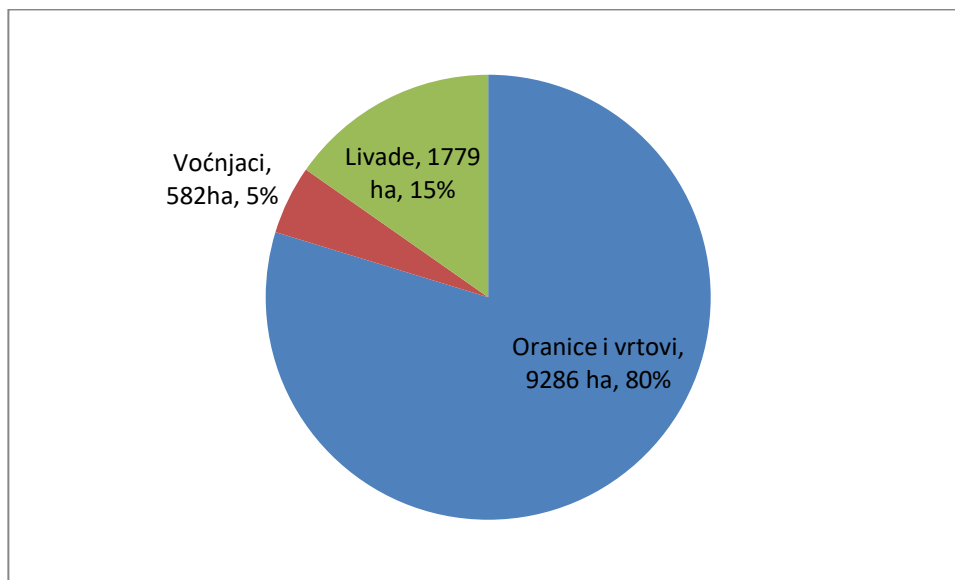
Графикон 6. Структура земљишта

Извор: РЗРС

На обрадиво земљиште остаје 13.396 ха, што чини 93,58% пољопривредних површина, односно 59,96% површине будуће општине.

Графикон 7. Структура обрадивих површина

Извор: РЗСРС

Као што се може видјети на претходном графикону, од обрадивог земљишта највећи удио заузимају оранице и вртови и то преко 80%.

4.5.2. Оцјена тренутног стања сточарства, воћарства, ратарске производње и повртарства

Посљедњих 20 година и ратних дешавања на овим просторима највише штете у области пољопривреде претрпιο је сточни фонд. Званични подаци из области сточарства не приказују реалне податке стварног стања сточног фонда на подручју будуће општине Омарска. Негативна је статистика смањења, односно стагнације, прије свега, товне јунади, коза, оваца и коња, док се број млијечних говеда, свиња, перади и кошница пчела повећао.

✓ Говедарство

Говедарство је уопштено, по висини улагања, највреднија сточарска производња. Ово је свакако случај код мањих и сасвим малих газдинстава која на својим површинама не могу узгајати крупну стоку у неповољним и нестабилним условима привређивања. Дакле, сточарство на подручју будуће општине Омарска је у природним оквирима привређивања. За робну производњу у сточарству произвођач није створио одговарајуће предуслове, нема високо квалитетних грла, одговарајуће опреме и објеката, зато нема економског оправдања када је у питању таква производња. На

основу тога произлази и структура говеда гдје заступљеност крава и стеоних јуница не обезбјеђује нормалну репродукцију стада, док газдинства са двије или три краве не осигуравају нормалну репродукцију. Основна оцјена је да је сточарство још недовољно развијено.

✓ Воћарство

Знатне површине под воћњацима, као и повољни природни услови за даљи развој ове гране пољопривредне производње, дају подручју будуће општине Омарска наглашен значај у воћарској производњи. На подзоластом земљишту козарског пригорја успјешно се гаји воће, нарочито шљива, затим јабука и крушка. У просјеку, од 2015. до 2018. године производња неких воћних врста има позитиван тренд у односу на претходни временски период. Посебно треба истаћи да су постојећи воћњаци и новозасађени воћњаци приватног сектора на узлазној путањи.

✓ Ратарска производња

У периоду 2015–2019. година житарицама је засијано око 57% пољопривредних површина. Од житарица најзаступљенији су кукуруз и пшеница, док су површине гдје се сију јечам, зоб и друге житарице знатно мање. По обиму производње и површини на којој се производи кукуруз је свакако најважнија пољопривредна култура. Међутим, кукуруз се производи углавном за интерну репродукцију на газдинству (прије свега, за узгој и тов свиња, силаже итд.). Што се тиче производње индустријског биља заступљена је соја, али само на малим површинама.

✓ Повртарство

Површине гдје се узгаја поврће значајно се повећавају из године у годину. Овдје је потребно истаћи тенденцију раста производње поврћа у заштићеном простору (пластеничка производња). Повећање ове производње произлази из чињенице да Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске и локална заједница субвенционису овај вид производње. Најзаступљеније културе у производњи су кромпир и купус. Произвођачи који се интензивно баве повртарством постижу просјечне европске приносе.

✓ Закључак

Приоритети будућег развоја требало би да буду унапређивање и развој пластеничке производње, те сточарства и воћарства на брдским дијеловима будуће општине. Проблем у производњи воћа и поврћа је непостојање система организованих откупних мјеста, као и пласман ових производа (задруге, хладњаче, прерађивачки капацитети и друго), како би се обезбиједило повезивање произвођача и купаца на сталној основи. У наредном периоду потребно је предузети активности на успостављању маркетиншке инфраструктуре у пољопривреди.

5. Преглед стања и кретања на тржишту рада

5.1. Подаци о запосленима (број и структура запослених)

Радна снага представља један од најважнијих развојних фактора. У процесу цјелокупне трансформације друштва дошло је до распада великих економских система, а у вези са тим и до повећања броја незапослених. Ратна дејства, поред уништења привредних капацитета, прекидања привредних токова, узроковала су и велика миграциона кретања становништва, што је довело до квантитативне и квалитативне неравнотеже у понуди и тражњи за радном снагом.

Табела 2. Број запослених и незапослених, нова општина Омарска

	2015.	2016.	2017.	2018.	2019. (процјена)
Број запослених	614	657	750	764	800
Број незапослених	1.107	945	881	774	700

Извор: Завод за запошљавање РС

Број запослених је од 2015. године константно растао, тако да је у 2019. години на подручју будуће општине запослено 30,3% више људи. Ова чињеница указује на солидан привредни развој у овом периоду. У истом периоду дошло је до значајног, много израженијег смањења броја незапослених.

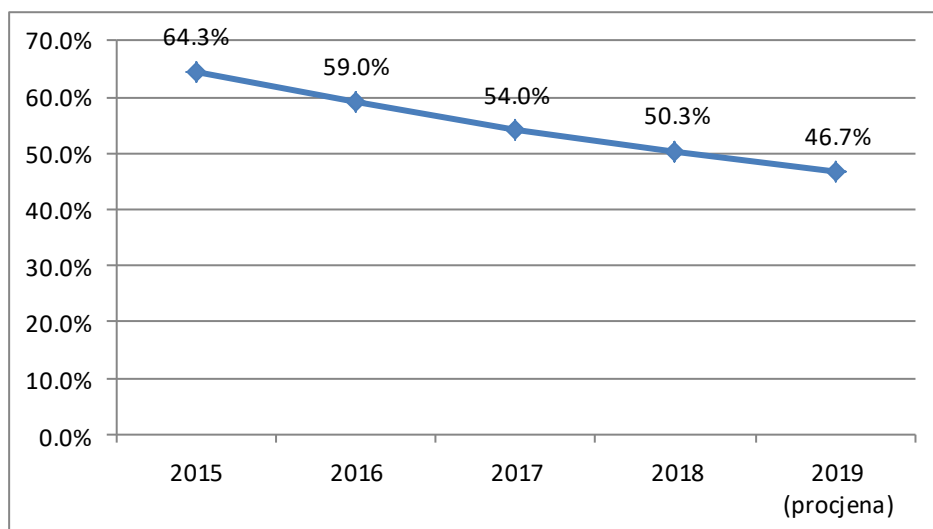
Структура запослених по дјелатностима указује на доминацију области рударства, трговине и дрвопрераде. Особе са средњом стручном спремом чине 59% свих

запослених у правним лицима у септембру 2018. године, а 8% су лица са високим стручном спремом.

5.2. Подаци о незапосленима – по полу, образовању, старости и сл.

У периоду 2015–2019. дошло је до значајног, много израженијег смањења броја незапослених у односу на раст броја запослених. То указује да се само дио новозапослених запослио на подручју будуће општине Омарска, а да се остатак запослио ван граница овог подручја, највјероватније у иностранству, Приједору и Бањој Луци.

Графикон 8. Кретање стопе формалне незапослености на подручју будуће општине

Извор: РЗРС

Од 2015. до 2019. године административна (званична) стопа незапослености, израчуната на основу просјечног броја регистрованих запослених и незапослених лица – активна понуда евидентираних на евиденцији у децембру посматраних година, кретала се између 64,3% у 2015. години до 46,7% у 2019. години. Као што смо већ рекли, ово изражено смањење незапослености није само резултат раста нових радних мјеста на подручју Омарске, већ и одласка људи. Међутим, ово не умањује чињеницу да је незапосленост на овом подручју била изузетно висока, и да је и даље, упркос смањењу, висока.

Не постоје подаци о анкетној стопи незапослености¹⁰ за ниво будуће општине, али с обзиром на чињеницу да је административна стопа незапослености на подручју општине у посматраном периоду била виша од административне стопе незапослености на нивоу Републике Српске, може се претпоставити да је и анкетна стопа незапослености на нивоу општине знатно виша од републичког просјека.

У посматраном периоду квалификациона структура незапослених се није битније мијењала. Значајно се смањило учешће броја НК лица, а смањило се и учешће КВ, ВКВ и ВШС лица, док се повећало (за око 7%) учешће лица са ССС спремом.

6. Преглед стања и кретања у области друштвеног развоја

6.1. Образовање

Образовање је важан сегмент у развоју локалне заједнице. На подручју будуће општине Омарска спроводи се основно образовање, а средње и високо образовање одвија се у већим центрима, као што су Приједор, Бања Лука и др.

6.1.1. Основно образовање

На основу података у вези са бројем ученика у основним школама на подручју будуће општине Омарска у периоду 2015–2019. године, можемо констатовати стално опадање укупног броја ученика, што је највећим дијелом у вези са негативним тенденцијама у кретању броја становника на овим подручјима.

¹⁰ За разлику од административне (званичне) стопе која се израчунава на основу званичних података о запослености и незапослености, анкетна стопа незапослености се заснива на прикупљеним подацима путем Анкете о радној снази, а има и шири обухват, јер укључује и неформално запослене и samozапослене у пољопривреди.

Графикон 9. Кретање броја ученика у основним школама на подручју будуће општине

Извор: Основне школе

Основно образовање у будућој општини Омарска спроводи се у три централне и десет подручних школа.

- ЈУ ОШ „Вук Караџић“ Омарска

Централна школа у Омарској налази се у добром стању (извршена реконструкција 2006. године), као и већина подручних школа.

Подручне школе у Градини и Средњој Ламовитој захтијевају комплетну санацију од темеља до крова (минимално 150.000 КМ за обје школе).

Што се тиче опремљености кабинета и учионица, било би потребно да сви буду унапријеђени и да се додатно опреме различитим наставним средствима и помагалима у минималном износу од 50.000 КМ.

- ЈУ ОШ „Јован Цвијић“ Ламовита

Централна школа у Ламовитој налази се у релативно добром стању. Потребно је санирати мокре чворове, у износу 15.000 КМ. Фасада тј. топлотна изолација у износу 200.000 КМ. Санација подова у ходницима и учионицама у износу 50.000 КМ. Санација фискултурне сале у износу 100.000 КМ.

Подручна школа у Доњој Бистрици изграђена је 2012. године и нису потребна новчана улагања.

Подручна школа Бабићи налази се у јако лошем стању. Изграђена је 1963. године и потребна су велика улагања (кров, столарија, фасада, топлотна изолација – 200.000 КМ).

- ЈУ ОШ „Петар Петровић Његош“ Буснови

Подручне школе у Горњој Марићкој, Криваји, Средњој Марићкој и Ракелића Лугу захтијевају комплетну санацију. Процијењена вриједност радова је 200.000 КМ.

Поред редовног основног образовања, у основним школама се организује и рад са ученицима са потешкоћама у учењу, ученицима са потешкоћама у понашању, ученицима из сиромашних породица, ученицима изложених насиљу и ученицима који имају рјешења надлежне комисије о разврставању (физичка општећења). Такође, посебна пажња посвећује се професионалној оријентацији ученика деветог разреда и раду са надареним ученицима.

6.1.3. Средње и високо образовање

Ученици са подручја будуће општине Омарска средњошколско образовање стичу у средњим школама у Приједору и Бањој Луци. Тачан број средњошколаца и студената са подручја будуће општине Омарска који се образују у средњим школама и факултетима у РС, БиХ, земљама бивше Југославије и земљама Европске уније тешко је утврдити.

6.2. Здравствена и социјална заштита

6.2.1. Здравствена заштита

Здравствену заштиту пружају јавна здравствена установа из области примарне и секундарне здравствене заштите и апотеке. Основна дјелатност ЈЗУ Дом здравља Приједор – Амбуланта Омарска је примарна здравствена заштита, која своју дјелатност обавља у модерно опремљеном објекту са савременом опремом. У пружању здравствене заштите на подручју Омарске учествују:

- ЈЗУ Дом здравља Приједор – Амбуланта Омарска

- Јавна здравствена установа Градска апотека Приједор, Пословна јединица Апотека Омарска
- Здравствена установа Апотека „*B Pharm*“ Нови Град, Апотекарска станица бр. 18 Ламовита
- ЗУ Апотека „*B Pharm*“ Нови Град, Апотекарска станица бр. 19 Бистрица
- ЗУ Апотека „*Sanja Pharm*“ Омарска,

ЈЗУ Дом здравља Приједор – Амбуланта Омарска пружа здравствене услуге током 24 сата. Услуге се пружају у амбулантама породичне медицине навече до 20 часова, а послије тога здравствена услуга може се добити у Хитној помоћи амбуланта Омарска.

Амбуланта има шест тимова породичне медицине, Педијатрију, Центар за вакцинацију, лабораторију, у којој се пружају све претраге на нивоу примарне заштите, физијатрију, гинекологију и стоматологију, гдје се пружају стоматолошке превентивне услуге и остале услуге које подразумијевају и протетику.

6.2.2. Социјална заштита

Главни носилац социјалне заштите је ЈУ Центар за социјални рад Приједор. Пратећи стање социјалне заштите уназад неколико година, може се закључити да се на подручју будуће општине Омарска све више јављају самачка старачка домаћинства без породичног старања. На то указује и податак да долази до повећања права на помоћ и његу другог лица, што указује на пораст лица која су неспособна да се сама самостално брину о себи услед болести или инвалидитета.

У наредном периоду требало би посветити више пажње бољој организацији помоћи у кући на терену, дакле, ангажовању његоватељица које би пружале адекватну помоћ на подручју будуће општине, као и другим облицима збрињавања старих и изнемоглих.

Поремећени породични односи такође су у порасту. Најчешћи узроци су економска криза, незапосленост, сиромаштво и алкохолизам. У наредном периоду потребно је, кроз планиране и припремљене програме у сарадњи са одговорним институцијама и невладиним организацијама, радити на запошљавању или samozapošljavaњу лица која су у стању социјалне потребе. Потребно је отворити породично савјетовалиште које би дјеловало у смислу превенције и рјешавања поремећених породичних односа.

Малољетничка делинквенција такође је проблем, тако да је у наредном периоду пажњу потребно посветити превенцији и сузбијању девијантних понашања на подручју општине. Потребно је израдити смјернице за поступање у случајевима насиља над дјецом од стране релевантних запосленика у институцијама / организацијама будуће општине.

Обавеза Центара за социјални рад јесте преиспитивање и усклађивање права из социјалне заштите, тако да се посебна пажња посвећује раду на терену и прикупљању документације приликом остваривања права из социјалне заштите.

Табела 3. Помоћ коју исплаћује Центар за социјални рад и број корисника, подручје будуће општине Омарска

Врста помоћи	Број корисника			
	2007.	2017.	2018.	2019.
Новчана помоћ		81	77	79
Додатак за помоћ и његу другог лица		206	228	225
Друга материјална помоћ		13	8	1
Смјештај у другу породицу		4	3	2
Смјештај у установе социјалне заштите		7	8	8
Једнократне новчане помоћи		43	51	3
Здравствено осигурање		46	46	47
Услуге социјалног и другог стручног рада		800	820	810
Кућна њега и помоћ у кући		–	–	–
Оспособљавање за живот и рад		–	–	–
Дјечји додатак		143	104	104
Матерински додатак		13	33	37
Рефундација накнаде плате за вријеме коришћења породичног одсуства		1	1	5

Извор: Центар за социјални рад Приједор

Табела 4. Износ исплаћене помоћи путем Центра за социјални рад Приједор

Врста помоћи	Износ помоћи у КМ
--------------	-------------------

	(мјесечно просјек)			
	2007.	2017.	2018.	2019.
Новчана помоћ*		25.067,75	25.333,69	25.226,07
Додатак за помоћ и његу другог лица*		75.328,61	78.571,09	84.915,76
Друга материјална помоћ		2.138,04	3.347,90	4.471,44
Смјештај у другу породицу		17.948,74	19.052,77	20.520,56
Смјештај у установу социјалне заштите		38.307,99	38.254,70	39.802,89
Једнократне новчане помоћи		4.908,74	4.664,11	4.607,93
Здравствено осигурање*		7.050,02	7.341,77	7.845,13
<i>Дјечји додатак</i>		<i>11.425,00</i>	<i>8.296,80</i>	<i>8.613,40</i>
<i>Матерински додатак</i>		<i>910,00</i>	<i>13.365,00</i>	<i>14.985,00</i>
<i>Ресурсна фондација накнаде плате за вријеме кориштења породичног одсуства</i>		<i>11.214,83</i>	<i>11.214,83</i>	<i>20.838,45</i>

Извор: Центар за социјални рад Приједор

Напомена:

– Подаци који се односе на 2019. годину представљају званични просјек за прво тромјесечје 2019. године.

– Износи у Табели 3. који се односе на права из социјалне заштите односе се на укупне износе за све кориснике са подручја града Приједора, док се износи права из дјечје заштите односе на износе права корисника са подручја Омарске.

* Износ који плаћа град Приједор (50% од укупног износа).

6.3. Цивилно друштво

Организације цивилног друштва су важан фактор у развоју локалне заједнице, те као партнери будуће општине, кроз своје активности, могу покривати различите области важне за развој локалне заједнице. На подручју општине Омарска дјелује 13 удружења основаних у различитим областима живота. Законом о удружењима и фондацијама („Службени гласник Републике Српске“, бр. 52/01 и 42/05) није уређена класификација удружења по областима дјеловања, те је њихово разврставање по дјелатностима непрецизно.

Идентификоване су следеће организације и удружења:

- Српска православна црквена општина у Бусновима
- Фудбалски клуб „Брзи“ Буснови – Томашица
- Српска православна црквена општина у Бистрици
- Ловачко удружење „Срндаћ“
- Српска православна црквена општина Омарска
- Удружење пчелара Омарска
- Фудбалски клуб „Омарска“
- Српска православна црквена општина у Јелићкој
- Омладински клуб Бабићи
- СОЗ СПЦ Епархије бањолучке – Светосавска омладинска заједница Бистрица–Верихи
- Удружење грађана Омладинска организација „Младост“ Бистрица
- Удружење грађана „Мост мира“
- КУД „Омарска“

Највећи број удружења је из области вјере и спорта. Вјерске организације припадају Српској православној цркви. Спортске организације се дјелимично финансирају кроз програм финансирања спорта општине Приједор, који се доноси за сваку годину гдје се дефинишу активности и начини финансирања. Омладинске организације са подручја будуће општине дјелимично се финансирају на основу средстава распоређених за рад омладинских организација (материјални трошкови), пројеката омладинских организација путем конкурса, омладинских манифестација и осталих активности. Осим области спорта, удружења дјелују у области лова, пчеларства и хуманитарног рада.

6.4. Социјално-имовинска и лична сигурност грађана

На територији будуће општине Омарска дјелује Полицијска станица Омарска, чији је број запослених у складу са европским стандардима. Полицијска станица Омарска подијељена је на станично одјељење полиције, безбједосне секторе и саобраћајни сектор, те се на овај начин постиже оптимална покривеност и безбједност грађана у урбаним и руралним дијеловима будуће општине.

Приоритети су сљедећи: специјализовани тренинзи које би професионалци требало да похађају у оквиру области – насиље у породици, малољетничка делинквенције,

права дјетета, проблематика дјецe са поремећајима у понашању, улога превентивних програма у локалној заједници.

Такође, потребно је унаприједити рад са волонтерима и цивилним друштвом, који дјелују у области проблема младих, наркоманије, малољетничке делинквенције и алкохолизма. Полицијска станица Омарска нема прилагођене приступе за особе/дјецу са инвалидитетом. Такође, Полицијска станица нема одвојене просторије за рад са малољетницима.

7. Стање јавне инфраструктуре и јавних услуга

7.1. Стање саобраћајне инфраструктуре

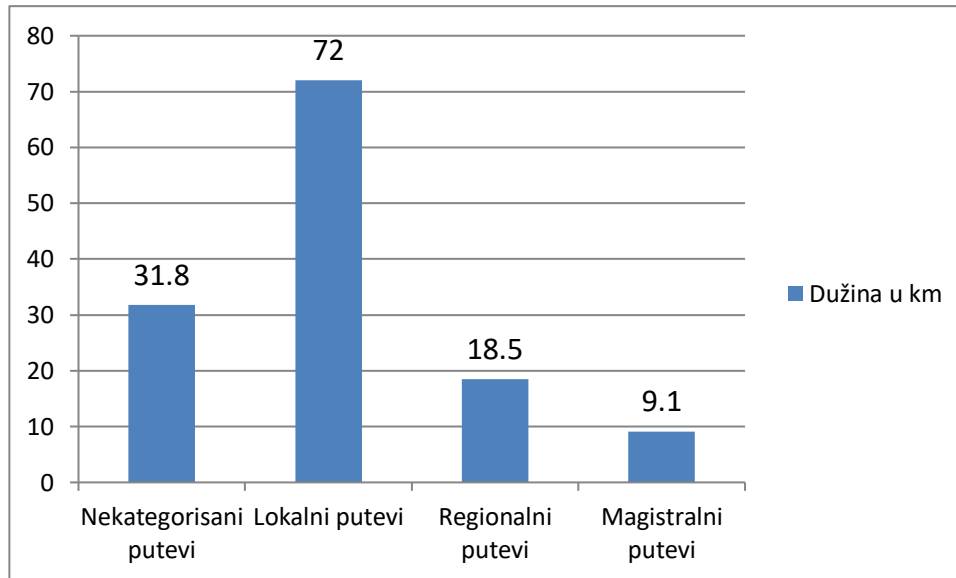
Укупна дужина путне инфраструктуре на подручју будуће општине, коју чине локални и некатегорисани асфалтни путеви, регионални и магистрални путеви, је 131,4 км. Већина путних праваца је у добром стању, а поједини правци заслужују реконструкцију, јер саобраћајна оптерећења су превелика за капацитет постојећег профила коловоза, с обзиром на значајан пораст броја возила у задњих 15 година, па самим тим и појачану фреквенцију саобраћаја. Један дио путних праваца потребно је рехабилитовати са циљем унапређивања сигурности, експлоатације и околине пута и очување и унапређивање животног вијека постојећег пута.

Путну мрежу на подручју будуће општине Омарска чине:

- некатегорисани путеви у укупној дужини од 31,8 км су у средње добром стању; они који су обновљени и изграђени у посљедњих десетак година су у прилично добром стању, док остали заслужују рехабилитацију: ојачање коловозне конструкције, обнова коловозне конструкције за захтијевану носивост и обнову пута у границама путног земљишта;
- локални путеви у укупној дужини од 72 км, од којих већина заслужује реконструкцију; један дио путних праваца потребно је рехабилитовати са циљем унапређивања сигурности, експлоатације и околине пута и очување и унапређивање животног вијека постојећег пута;
- регионални путеви у укупној дужини од 18,5 км и магистрални путеви у укупној дужини од 9,1 км су у добром стању по квалитету коловозног застора, по

пропусној моћи и имају задовољавајући ниво безбједности саобраћаја; послови грађења, одржавања и заштите су у надлежности ЈП „Путеви РС“.

Графикон 10. Дужина појединих категорија путева на подручју будуће општине

Извор: Град Приједор

7.2. Стање техничке инфраструктуре

7.2.1. Електроурежа

У електроенергетску мрежу на подручју Омарске се улаже према плану инвестиционе изградње у складу с расположивим средствима. Неки дијелови мреже су реконструисани, а неки су у плану. У току су радови на реконструкцији мреже у ужем подручју Омарске гдје се уграђују бројила са даљинским читањем електричне енергије уз потпуну реконструкцију трафо-станица и нисконапонске мреже. Они се настављају и у овој години.

У прошлој години су извођени радови на појединим дијеловима нисконапонске мреже у Јелићкој, Нишевићима, Бабићима, Марићкој. Најважнији пројекат реализован на подручју Омарске у прошлој години је изградња средњонапонског вода од ТС Приједор 5 у којој се преузима електрична енергија од „Електропреноса“ до трафостанице у насељу Прцаћи. На тај начин центар Омарске је остао на посебном воду и на њега не утичу дешавања у Нишевићима, Јелићкој и Марићкој. Такође, у Градини су уграђени тзв. реклозери, модерна опрема са заштитом која опет одваја Јелићку и Марићку од Нишевића, чиме је постигнута знатно боља поузданост

у напајању електричном енергијом предметног подручја. Постоји план реконструкције у свим селима, али на то највише утичу расположива средства која пристижу из Електрокрајине.

Тешко је процијенити у којем обиму ће се реализовати планирано, али су приоритети Омарска центар, Бабићи, Горња Ламовита, Буснови (прелазак са 6 кВ на 20 кВ напонски ниво).

Нисконапонска мрежа Градина се сматра реконструисаном мрежом још из ранијег периода. Рађено је доста у Ламовитој, Јелићкој.

7.2.2. Телефонија

Све мјесне заједнице су покривене сигналом мобилне телефоније, као и изграђеним телефонским мрежама фиксне телефоније. „М:тел“, с пројектом изградње водовода Црно врело и водоводном цијевима, полаже оптички кабал, као прикључак за сваки објекат.

На овај начин ће све МЗ, осим Горње Ламовите, имати најсавременију технологију у области телекомуникација. Оптичким каблом биће покривене и будуће индустријске зоне, као и административни центар мјеста.

7.3. Стање комуналне инфраструктуре и услуга, за које је одговорна локална самоуправа

7.3.1. Водоснабдијевање

На подручју будуће општине Омарска нема инсталација водовода, што је у надлежности „Водовода“ а. д. Приједор, осим у дијелу насеља Кевљани и Петров Гај. Снабдијевање водом насеља Буснови предвиђено је из водоводног система Томашичка језера, за који се тренутно ради бушење бунара из којег би се то насеље и остала насеља на том систему снабдијевала водом.

Снабдијевање водом насеља Јелићка, Градина, Марићка, Криваја, Бистрица, Нишевићи, Омарска, Ламовита, дио Петровог Гаја, дио Кевљана и Камичана је предвиђено са регионалног водоводног система Црно врело.

Регионални водоводни систем граде заједнички град Бања Лука и град Приједор. На подручју града Приједора је предвиђено да се са овог система снабдијева водом 11 насеља, и то: Омарска, Градина, Јелићка, Нишевићи, Кевљани, Петров Гај, Марићка, Криваја, Бистрица, Камичани, Ламовита. Важно је напоменути да Горња Ламовита, дио Бистрице, дио Буснова и дио ужег центра Омарске имају властити локални водоводни систем, који није у надлежности „Водовода“ а. д. Приједор. Проблем са водоснабдијевањем имају насеља Градина, Јелићка и Марићка.

Примарна и секундарна водоводна мрежа регионалног водовода на подручју града Приједора је изграђена. Првог маја 2019. године кренула је изградња терцијарне водоводне мреже са кућним прикључцима. Извођач радова је „Хидрокоп“ Бања Лука. Уговорена вриједност радова терцијарне мреже је 9.400.000 КМ са ПДВ.

Биће изграђено око 320 км терцијарне мреже и кућних прикључака. Начин финансирања је 50% кредитна средства, 35% донација ЕИБ и 15% учешће града, односно грађана. Завршетком и пуштањем у функцију регионалног водовода око 15.000 становника имаће услугу водоснабдијевања.

7.3.2. Канализација

На овом подручју канализациона мрежа постоји само у централном дијелу насеља Омарска, која се одводи у септичку јаму, а затим, без икаквог третмана, у водоток. Ова канализација није у надлежности „Водовода“ а. д. Приједор.

За насеље Омарска урађен је пројекат реконструкције и проширења канализационе мреже са уређајем за пречишћавање, који је израдио Завод за изградњу Приједор. Међутим, тај пројекат није ушао у овај циклус аранжмана града Приједора са ЕИБ.

Остала насеља на том подручју отпадну воду упуштају у индивидуалне септичке јаме или директно у водотоке.

7.4. Стање административних услуга локалне самоуправе

На подручју будуће општине Омарска дјелује 9 мјесних заједница (МЗ) које пружају грађанима јавне услуге у складу са својим надлежностима. МЗ на овом подручју су територијално одређени простори мјесне самоуправе, које локално

становништво користи за учешће у локалним питањима, укључујући комунална и стамбена питања, питања инфраструктуре и заштите потрошача.

Мјесне заједнице имају јако ограничене надлежности и средства у оквиру функционисања локалне самоуправе. Канцеларије мјесних заједница на подручју будуће општине Омарска обављају стручне и административне послове за потребе органа мјесних заједница, врше координацију рада мјесних заједница обављајући посао у сједишту мјесних заједница и успостављајући директан контакт са Одсјекком за мјесне заједнице града Приједора, као и друге послове по налогу шефа Одсјека за мјесне заједнице, коме одговарају за свој рад.

На подручју будуће општине Омарска формиране су двије канцеларије мјесних заједница, и то:

- Канцеларија Ламовита обавља послове мјесних заједница регије Ламовита за мјесне заједнице Бистрица и Ламовита; сједиште канцеларије је зграда Амбуланте породичне медицине Ламовита, Горња Ламовита бб;
- Канцеларија Омарска обавља послове мјесних заједница регије Омарска за мјесне заједнице: Омарска, Горњи Петров Гај, Градина, Кевљани, Марићка и Петров Гај; сједиште канцеларије је зграда Мјесне заједнице Омарска, Улица Вука Караџића бб, Омарска.

8. Стање животне средине

Стање животне средине обиљежавају међусобни односи људског дјеловања и утицаја различитих елемената животне средине (ваздух, вода, земљиште и клима).

На територији будуће општине Омарска не врши се мониторинг стања и загађености елемената животне средине, али се на основу мониторинга појединих елемената животне средине и искуствених показатеља могу дати оцјене стања појединих елемената.

8.1. Ваздух

Квалитет ваздуха на већем подручју будуће општине може се сматрати врло добрим, јер нема великог броја постројења која емитују загађење у ваздух и релативно мала је

просјечна густина насељености. Погољно је и то што већина стамбених објеката за гријање у зимском периоду као енергент користи огријевно дрво или други вид биомасе (пелет), који сагоријевањем не проузрокује значајнија загађења, а спада и у обновљиве изворе енергије. Најзначајнију врсту загађења у ваздуху на подручју будуће општине представљају издувни гасови из моторних возила, због путне мреже и велике саобраћајне активности. Ова врста загађења има ограничен утицај у уском путном појасу, међутим, она може бити значајна када се има у виду да су нека насеља на подручју општине линијског типа и да су се развијала уз саобраћајнице.

8.2. Вода

Будућа општина Омарска располаже са значајним водним ресурсима. Средином општине Омарска, правцем југоисток–сјеверозапад, протиче ријека Гомјеница. Читавим својим током, кроз овај крај, Гомјеница пролази најплоднијим земљиштем. Располажући са знатном воденом масом, ријека Гомјеница има кроз цијелу годину повољан водостај. То и јест разлог да је земљиште поред Гомјенице бујне вегетације током цијеле године. У свом горњем току Гомјеница протиче кроз брдовит крај, па због великих киша и отопљеног снијега лако набуја, нарочито у прољеће и јесен, па се од села Јелићка до улијевања у Сану излије и често поплави велике површине усјева и ливада. Тиме се поред ријеке задржавају баре и мочваре дужи временски период. У току је реализација плана регулације ријеке Гомјенице. У Гомјеницу се улијевају рјечице: Брколас, Бистрица, Криваја, Ламовита, Ступница, Слатина и Одбојна.

У досадашњем периоду није коришћен водни потенцијал у довољној мјери и не постоји дефинисана и усаглашена стратегија о начину управљања овим значајним ресурсем у будућности. Квалитет воде у ријечи Гомјеници је релативно добар.

Тренутно највећу опасност за загађење слива ријеке Гомјенице је рудник жељезне руде Омарска. Наиме, на површини изнад рудног тијела на локацији Бувач нашле су се двије ријеке и једна саобраћајница, којима је требало наћи ново мјесто, и то 2,8 километара ријеке Гомјенице, 1,6 километара ријеке Одбојне и три километра регионалног пута. Пошто је Омарска углавном равничарски крај, у систему одводњавања постављени су водонепропусна мембрана, бунари који црпе воду око контура копа, дубински бунари на дубинама до 150 метара који црпе воду из рудних тијела тако да је ниво подземних вода увијек десет до 20 метара испод радова који се изводе. Ту су и централни дренажни усјек и главни водосабирник који прикупља све те воде, таложи, пречишћава и потом враћа у природне водотоке. Присутан је и

негативан утицај из пољопривредне производње због неправилног/прекомјерног коришћења заштитних средстава.

8.3. Шуме

У вегетацијском смислу разликују се двије јасно издиференциране зоне шумске вегетације: зона низијских шума (шуме храста лужњака и јасена, које су деградирани; и зона брдских шума, која је углавном обрасла шумама букве, храста китњака, као и мјешовитим шумама ових врста.

У постојећем стању вегетације као карактеристична и доминантна вегетацијска јединица на територији будуће општине Омарска јавља се климатогена заједница китњака и граба (*Carpino betuli-Quercetum roboris*), са којима алтернирају чисте шуме китњака (*Quercetum montanum*) на грбенима, односно мјешовите шуме китњака и букве (*Quercus-Fagetum*) у потоцима, односно букве (*Fagetum montanum*) на сјеверним експозицијама.

У односу на власничку структуру будућу општину Омарска карактерише висок степен удјела приватних шума, што има за посљедицу отежано газдовање шумама. Извршилац стручно-техничких послова у приватним шумама на подручју будуће општине је Шумско газдинство.

На територији Омарска налазе и значајни расаднички капацитети.

9. Стање просторно-планске документације

Управљање простором на подручју будуће општине регулисано је просторно-планском документацијом креираном у склопу просторно-планске документације Града Приједора. Простор будуће општине је обиљежен насељима гдје превађају насеља разбијеног типа, састављена од више дијелова (заселака) међусобно удаљен од 0,5 км до 2,5 км. Специфичност ових насеља је да се засеоци пружају уз саобраћајнице, односно линеарног су облика. То одступа од класичног типа развијених насеља.

Сличност са класичним разбијеним насељима је присутна код назива заселака, пошто се често називају по презименима породица (патроними). Овај тип насеља није само присутан у брдском дијелу општине, већ и у равничарском. Вјероватно је то

посљедица насељавања равничарских подручја од стране становништва из брдско–планинских дијелова Босне и Херцеговине и Црне Горе.

Нека од насеља (Бистрица, Буснови, Ламовита, Марићка, Омарска) имају значајне дијелове који су збијени, односно „ушорени уз битне локалне саобраћајнице, регионалне и магистралне путеве. Ту се, прије свега, мисли на насеље Омарска, чији централни дио уз жељезничку станицу има прилично правилну урбану матрицу и у њему живи од 35% до 40% становника.

Пошто је јасно да просторни план будуће општине Омарска не може тренутно да постоји, од изузетне је важности што постоји квалитетан, ажуран и детаљан Регулациони план насеља Омарска. Ово представља одличну основу за израду остале просторно-планске документације за подручје будуће општине.

Илустрација 2. Регулациони план Омарска

Извор: Град Приједор

10. Развојна усмјерења будуће општине Омарска

10.1. SWOT анализа будуће општине Омарска

SWOT матрица је концепт који би требало да омогући системску анализу пријетњи и прилика као и њихово усаглашавање с јаким и slabим странама подручја. SWOT анализа осигурава информације корисне за усклађивање сопствених капацитета и способности с окружењем у којем заједница дјелује. SWOT анализа представља мост између садашњег стања, које је утврђено анализом, и жељеног стања.

Снаге које пружају конкурентне предности, чинећи ово подручје атрактивним мјестом за живот и пословање, са једне стране, и слабости које представљају препреке

или ограничења за привредни и друштвени развој будуће општине Омарска, са друге стране, приказане су у сљедећој табели:

Табела 5. SWOT анализа (снаге и слабости)

Снаге
<ul style="list-style-type: none"> • висок ниво производних и прерађивачких капацитета • економска одрживост будуће општине • велико богатство резерви жељезне руде и шуме • постојање повољних природних услова за бављење пољопривредом и туризмом • постојање основне инфраструктуре за функционисање општине (развијена мрежа за телефонију и АДСЛ, развијено напајање електричном енергијом, постојање мјесне канцеларије, поште, здравствене станице, полиције, домова културе у скоро свим насељима, трговинске радње, ветеринарске станице) • подручје је већ имало статус општине • постојање добре образовне структуре високошколаца • задовољавајућа база саобраћајна инфраструктура • географски заокружена цјелина и положај насеља • неискоришћени хидропотенцијал • пејзажна разноврсност • бројна културно-историјска добра • спремност грађана да управљају својим ресурсима • постојање урбанистичко-планских докумената развоја
Слабости
<ul style="list-style-type: none"> • негативни демографски трендови (смањен природни прираст, те одлазак становништва) • одлазак младог становништва или њихово задржавање у мјестима завршетка школовања • недостатак висококвалификоване и квалификоване радне снаге са специфичним знањима • недовољан развој привреде • уситњеност посједа и застарјелост механизације у пољопривредној дјелатности

- лоше могућности пласмана појединих пољопривредних производа (поврће, воће, стока и др.)
- недостатак складишних капацитета за пољопривредне производе
- неумреженост и недовољно знање кадрова у припреми пројектне документације у аплицирању и имплементацији пројеката финансираних од различитих донатора
- недовољна покривеност водоснабдијевањем из контролисаних водовода и канализационом мрежом

Прилике, које омогућавају или олакшавају реализацију и развој конкурентских предности општине, и пријетње, које доводе до губитка или опадања конкурентности или привредног развоја уопште, представљене су у сљедећој табели:

Табела 6. SWOT анализа (прилике и пријетње)

Прилике
<ul style="list-style-type: none"> • успостављање ефикасне локалне самоуправе која ће радити за добробит заједнице • ревитализација и економско оживљавање руралних удаљених подручја будуће општине, које су у постојећој општини потпуно запостављене • веће повезивање грађана и привлачење капитала из иностранства за развојне пројекте • могућност привлачења инвестиција на основу бројних ресурса • могућност повлачења средстава за изградњу инфраструктурних и развојних објеката из претприступних и фондова у Европској унији • већи развој занатства, пословног сектора и услуга • заштита и туристичка валоризација свих културно-историјских споменика у Омарској; • развој пољопривреде и агротуризма • културни развој заједнице • могућност успостављања сарадње са европским општинама сличних карактеристика
Пријетње

- масован одлазак становништва усљед ниског нивоа развоја подручја будуће општине
- недовољно разумијевања виших нивоа власти за поновно успостављање и убрзан развој будуће општине
- смањена могућност кориштења ЕУ фондова због спорог придруживања БИХ Европској унији
- политичка нестабилност и нестимулирајућа законска регулатива у БиХ
- елементарне непогоде као што су град, поплаве и суша
- слаба заштита домаће производње
- недостатак повољних извора финансирања
- загађивање животне средине и девастација природног амбијента, посебно системом индивидуалног рјешавања фекалних и комуналних вода и дивљих депонија

10.2. Стратешки фокуси

Ситуациона и SWOT анализа су поставиле основ за дефинисање стратешких праваца развоја будуће општине који су фокусирани на следећи начин:

- изградња физичке инфраструктуре за привлачење инвестиција и развој приватног сектора,
- ефикасније кориштење постојећих пољопривредних ресурса и развој примарне пољопривредне производње,
- развој друштвеног сектора и комуналних услуга (водоснабдијевања, канализације и др.),
- улагање у развој људских ресурса и предузетништво, те институционално јачање општинске администрације са циљем побољшања квалитета јавних услуга.
- Развој дрвопрерађивачке индустрије у смислу производње са већом додатом вриједношћу (финални производи)

Образложење стратешких фокуса

Изградња физичке инфраструктуре за привлачење инвестиција и развој приватног сектора

Будућа општина Омарска има добру путну и комуникациону повезаност. То отвара могућности за разне облике привредног развоја. Коришћењем могућности креирања пословних зона у функцији економског развоја, будућа општина може створити пословни амбијент за повећање конкурентности постојећих привредника, те омогућити привлачења нових домаћих и страних инвестиција. Под овим подразумејемо стварање недостајуће физичке и пословне инфраструктуре и подстицајног окружења за развој предузетништва који ће задржати постојеће и привући нове инвеститоре са фокусом на производне инвестиције.

Ефикасније коришћење постојећих пољопривредних ресурса и развој примарне пољопривредне производње

Подручје будуће општине Омарска има добре основне предуслове за развој пољопривредне производње. Велике површине пољопривредног земљишта, становништво са традицијом у пољопривредној производњи, те богати ресурси воде створили су претпоставке за производњу и прераду пољопривредних производа. Међутим, овај облик производње тренутно се углавном практикује на уситњеним посједима, најчешће без система одводњавања и наводњавања, што за исход има мање приносе и доводи у питање одрживост пољопривредних газдинстава. Овај фокус подразумејемо развој конкурентне пољопривреде, засноване на одрживој и тржишно оријентисаној производњи, изградњи потребне инфраструктуре за наводњавање, едукацији пољопривредних произвођача и бољем повезивању са тржиштем што ће откупљиваче и прерађивачке капацитете приближити сировинској основи.

Развој друштвеног сектора и комуналних услуга (водоснабдијевања, канализације и др.)

Раст квалитета живота не зависи само од економског развоја. Он је практично немогућ без одговарајућег побољшања квалитета друштвеног окружења и јавних услуга. Уопште посматрано, будућа општина Омарска има слабо изграђену социјалну и комуналну инфраструктуру што онемогућава адекватан квалитет живота, одржив развој и останак на овом подручју. Овај фокус подразумејемо наставак развоја друштвене инфраструктуре и на изградњу комуналне инфраструктуре. У вези са питањем напретка у сфери јачања друштвеног сектора (образовање, здравство и др.) будућа општина је на добром путу, али код овог циља говоримо о даљем повећану доступности и квалитета и друштвених и комуналних услуга за појединце и организације на овом подручју.

Улагање у развој људских ресурса и предузетништво, те институционално јачање општинске администрације у циљу побољшања квалитета јавних услуга

Дугорочно гледано, локална привреда и њен дугорочни раст и развој претежно зависе од квалитета људских ресурса. Основна разлика између подручја која динамично напредују и оних која стагнирају или назадују је у предузетничким способностима и нивоу знања и технологије, које људи на тим локацијама посједују и користе у стварању додатне вриједности. Да би се природни ресурси на што бољи начин искористили, у будућој општини Омарска потребно је започети са активностима у вези са преквалификацијом, доквалификацијом и оспособљавањем усмјерених, тако да становницима буде обезбијеђено стицање конкурентних квалификација и унапређивање знања и вјештина током цијелог живота. Поред тога, у новој економији, која се све више заснива на знању, динамичан привредни напредак је практично немогућ без одговарајућег побољшања квалитета јавних услуга и напретка у сфери институционалног јачања јавног сектора. Овдје ће будућа општина, практично гледано, у значајној мјери повећати доступност и квалитет јавних услуга за појединце и организације на овом подручју и, посредно, чвршћој повезаности унутар локалне заједнице.

11. Финансирање и буџет будуће општине Омарска

11.1. Финансирање локалне самоуправе у Републици Српској

Финансирање општина и градова као јединица локалне самоуправе (у даљем тексту: ЈЛС) представља једно од најважнијих питања њиховог функционисања. У позитивном законодавству Републике Српске, оно је нормирано кроз различите законе, те је нужно извршити анализу правних прописа којим се уређује обезбјеђивање средстава општинама и градовима за обављање изворних и повјерених послова.

Такође, значајно питање је и финансирања неразвијених и изразито неразвијених општина и уједначавање квалитета услуга између њих. У вези са степеном развијености, Влада Републике Српске разврстава општине и градове у четири категорије. У 2018. години је 18 општина и градова сматрано развијеним, 12 спада у категорију средње развијених, 14 локалних заједница је у категорији неразвијених, док се 19 општина сматра изразито неразвијеним.

Полазећи од чињенице да је степен развијености ЈЛС у Републици Српској углавном различит, потребно је пронаћи моделе финансирања којима би се задовољиле локалне потребе становништва, које захтијевају довољно властитих извора финансирања за пружање свих јавних услуга које су у њеном дјелокругу тј. надлежности.

Значајна питања финансирања ЈЛС су:

- ниво пореза и прихода на нивоу локалне и републичке власти,
- структура опорезивања на локалном нивоу,
- донације и трансфери локалном нивоу и
- задуживање ЈЛС.

Одговори на ова питања су током времена уграђивана у законска рјешења на републичком и локалним нивоима власти. Финансијски ресурси ЈЛС су сразмјерни њиховим надлежностима које су им додијељене законом, а сваки пренос нових функција праћен је обезбјеђивањем финансијских средстава потребних за њихово ефикасно извршавање. ЈЛС се консултују на одговарајући начин о свим питањима која се односе на обезбјеђивање и расподјелу средстава, као и о свим измјенама закона које могу утицати на њихово финансијско стање.

Буџет ЈЛС приоритетно усмјерава расположиве ресурсе на покривање трошкова обавезних функција и послова које оне обављају, те се приликом планирања буџета полази од потребе обезбјеђивања потпуног и ефикасног извршавања послова из њихове надлежности. ЈЛС имају право да се финансирају из кредита, односно да се кредитно задужују и да остварују и друге приливе кроз грантове и трансфере и друге примитке.

Законом о буџетском систему Републике Српске јасно су дефинисани приходи буџета Републике (члан 8), приходи који се дијеле између буџета Републике, буџета ЈЛС и других корисника (чл. 9. и 10), те приходи који у потпуности припадају ЈЛС (члан 11).

11.2. Извори финансирања ЈЛС

У Републици Српској ЈЛС се финансирају из различитих извора. У својој основи, структуру прихода ЈЛС чине:

- изворни приходи,
- уступљени приходи,
- укупан ненамјенски и намјенски трансфер и
- задуживање путем кредита или емисија хартија од вриједности.

У основи финансирања ЈЛС се налазе два закона – Закон о локалној самоуправи Републике Српске (Службени гласник Републике Српске, бр.97/16 и 36/19) и Закон о буџетском систему Републике Српске (Службени гласник Републике Српске, бр.121/12, 52/14, 103/15 и 15/16).

Према **Закону о локалној самоуправи Републике Српске** (члан 74. Закона) приходи и примици ЈЛС укључују:

➤ **порезе:**

- 1) порез на непокретности,
- 2) порез на приход од пољопривреде и шумарства,
- 3) порез на добит од игара на срећу,
- 4) остале порезе утврђене Законом;

➤ **таксе:**

- 1) градске, односно општинске административне таксе,
- 2) комуналне таксе,
- 3) остале таксе утврђене законом;

➤ **накнаде:**

- 1) накнаде за уређивање грађевинског земљишта,
- 2) накнаде по основу природних и локацијских погодности градског грађевинског земљишта и погодности већ изграђене комуналне инфраструктуре које могу настати приликом коришћења тог земљишта (рента),
- 3) накнаде за коришћење природних и других добара од општег интереса,
- 4) накнаде за коришћење објеката и уређаја заједничке комуналне потрошње (комунална накнада),
- 5) остале накнаде;

➤ **приходе и примитке од имовине:**

- 1) приходе од закупа,
- 2) приходе од камата,
- 3) приходе од продаје имовине чија продаја не угрожава извршавање надлежности града, односно општине;

➤ **остале приходе:**

- 1) приходе од самодоприноса,
- 2) приходе од новчаних казни изречених у прекршајном поступку, утврђених актима града, односно општине и
- 3) остале законом утврђене приходе.

Закон о буџетском систему Републике Српске је, такође, дефинисао шта чини приходе буџета ЈЛС, односно из чега се финансира обављање послова ЈЛС, који се

приходи дијеле између буџета Републике, буџета ЈЛС и других корисника, као и појединачно учешће ЈЛС у расподјели прихода који се дијеле, те приходи који припадају у потпуности ЈЛС. Овим законом су дефинисани и начини расподјеле директних и индиректних пореских прихода вертикално између различитих нивоа власти.

При изради буџета, ЈЛС користе сљедећу методологију груписања извора финансирања:

1. буџетски приходи, које чине:
 - a) порески приходи,
 - b) непорески приходи,
 - c) грантови,
 - d) трансфери;
2. примици за нефинансијску имовину.

Најважнији порески приход који ЈЛС у Републици Српској остварују јесте **приход од индиректних пореза**, на првом мјесту **порез на додату вриједност**. Ово је порез на крајњу потрошњу, који плаћају сви грађани и правна лица. Приходи од индиректних пореза, уплаћени у буџет Републике са јединственог рачуна УИО, се након издвајања дијела средстава за сервисирање спољног дуга Републике дијеле на сљедећи начин:

- буџет Републике 72%,
- буџети општина и градова 24%,
- ЈП „Путеви Републике Српске“ 4%.

Дакле, тренутно ниво локалне самоуправе у Републици учествује са 24% прихода од индиректних пореза, који се расподјелују (према члану 9. овог закона) и као такав представља *општи буџетски трансфер*. Затим се овај удио у вертикалној расподјели између републичког и локалног нивоа власти хоризонтално расподјелује између ЈЛС користећи сљедеће критеријуме:

- a) 75% на основу броја становника општине и града,
- b) 15% на основу површине општине и града и
- ц) 10% на основу броја ученика у средњим школама.

Овако расподијељена и дозначена средства ЈЛС, сматрају се општим трансфером, тако да их ЈЛС користе у складу са својим буџетом.

Сљедећи по важности порески приходи јесу **приходи од пореза на доходак**. Одређене групе пореза на доходак се дијели између ЈЛС и Републике, и то;

- порез на приходе од самосталне дјелатности, који се дијели између буџета Републике и буџета ЈЛС у сразмјери 75 : 25,
- порез на лична примања, који се дијели између буџета Републике и буџета ЈЛС у сразмјери 75 : 25.

Сљедећи по значају порески приход је **порез на имовину** (тј. непокретности) који у потпуности припада ЈЛС. Висина прихода од овог пореза директно зависи од ЈЛС.¹¹ Поред прихода од пореза на непокретности, ЈЛС остварују приходе и од других група пореза на имовину – порез на насљеђе и поклон, порез на пренос непокретности и права.

Непорески приходи учествују значајно у укупним приходима ЈЛС, али њихова важност није иста за сваку ЈЛС.

Када је ријеч о непореским приходима који се дијеле између буџета Републике, буџета ЈЛС и других корисника, расподјела је сљедећа:

- приходи од накнада за промјену намјене пољопривредног земљишта дијеле се између буџета Републике и буџета ЈЛС у сразмјери 30 : 70,
- приходи од закупнине земљишта у својини Републике дијеле се између буџета Републике и буџета ЈЛС у сразмјери 50 : 50,
- концесионе накнаде за коришћење, за концесије које додјељује Влада Републике Српске, дијеле се између буџета Републике и буџета ЈЛС на чијој територији се обавља концесиона дјелатност у сразмјери:
 - 1) 30 : 70 за развијене јединице локалне самоуправе,
 - 2) 30 : 70 за средње развијене јединице локалне самоуправе,
 - 3) 20 : 80 за неразвијене јединице локалне самоуправе,
 - 4) 10 : 90 за изразито неразвијене јединице локалне самоуправе.
- приходи од посебних водних накнада:
 - 1) накнаде за заштиту вода, које се дијеле између буџета Републике, буџета ЈЛС и Фонда за заштиту животне средине Републике Српске у сразмјери 55 : 30 : 15,
 - 2) накнаде за вађење материјала из водотока, које се дијеле између буџета Републике и буџета ЈЛС у сразмјери 70 : 30,
 - 3) накнаде за воде за узгој рибе које се дијеле између буџета Републике и буџета ЈЛС у сразмјери 70 : 30,
 - 4) накнаде за воде за индустријски процес укључујући и термоелектране које се дијеле између буџета Републике и буџета ЈЛС у сразмјери 70 : 30,
- одузета имовинска корист и средства добијена од продаје одузетих предмета из надлежности Републичке управе за инспекцијске послове, која се дијели између буџета Републике и буџета ЈЛС у сразмјери 70 : 30.

¹¹ Скупштинe општина и градова дужне су донијети одлуку о висини стопе пореза на непокретности на свом подручју до 31. јануара за текућу годину, с тим да ове стопе не могу бити веће од 0,20% од вриједности непокретности, односно веће од 10% за непокретности у којима се директно обавља производна дјелатност

Значајну групу **непореских прихода** чине различите *таксе* (општинске / градске административне таксе, комуналне таксе по различитим основама – таксе на фирму, таксе за држање возила, таксе за коришћење јавних површина у пословне сврхе и сврхе паркирања, таксе за коришћење рекламних паноа, боравишне таксе и сл.), *накнаде* (за уређење и коришћење грађевинског земљишта, за коришћење путева, за коришћење минералних сировина, за промјену намјене земљишта, за коришћење шума, за коришћење комуналних добара, за реализацију посебних мјера заштите од пожара, концесионе накнаде које додјељују ЈЛС и сл.) и *казне* (новчане казне изречене у прекршајним поступцима за прекршаје утврђене актима ЈЛС). Висину за већи дио ових локалних такси и накнада најчешће прописују ЈЛС актима које доноси скупштина ЈЛС.

Поред наведених пореских и непореских прихода, ЈЛС се финансирају и из осталих извора, као што су:

- приходи које буџетски корисници (органи, организације и установе) остваре обављањем редовне и допунске дјелатности у складу са законом, у проценту који је утврђен одлуком о извршењу буџета,
- грантови – текуће и капиталне помоћи (из земље и иностранства),
- трансфери са републичког нивоа власти.

Постоје различите врсте помоћи – грантова и трансфера.

Грантови могу бити:

- *транзициони грант* – буџетска средства којима Република надомјешта дио изгубљених прихода, који настаје по основу промјене пореских прописа, или увођење новог система финансирања локалне самоуправе;
- *грант солидарности* – представља дио укупних ненамјенских или намјенских средстава која се расподјељују ЈЛС тј. грантови који се додјељују општинама према степену њихове развијености;
- *текући грант* су буџетска средства која се користе за финансирање текућих буџетских расхода;
- *капитални грант* су бесповратна средства која се користе за финансирање инвестиционих пројеката.

Трансфери ЈЛС су дознаке од других нивоа власти које имају за циљ да помогну у обављању редовних активности или специфичне групе активности (пројекта).

Поред наведених извора финансирања, ЈЛС прибављају средства и путем разних *примитака*. То су:

- примици за зграде,
- примици за биолошку имовину,
- примици од продаје имовине/земљишта

- примици од продаје сталне имовине,
- примици за залихе материјала, учинака,
- примици од домаћег задуживања – кредити (зајмови), хартије од вриједности,
- примици по основу пореза на додату вриједност (ПДВ-а),
- остали примици из трансакција.

Сви заједно – *изворни (властити) приходи, уступљени приходи* (заједнички приходи који се дијеле између Републике и ЈЛС), *општи буџетски трансфер* (расподјела ПДВ-а), *остали приходи* и *примици* по различитим основама – представљају изворе финансирања општина и градова тј. представљају **укупна буџетска средства** која су на располагању ЈЛС за финансирање, односно обављање свих послова (властитих и повјерених) из надлежности.

Преглед пореских и непореских прихода као кључних извора финансирања ЈЛС дат је у Табели 7. која слиједи.

Табела 7 ПРЕГЛЕД ПОРЕСКИХ И НЕПОРЕСКИХ ПРИХОДА (са расподелом Република – ЈАС – остало)

Конт о	Врста прихода	Република	ЈАС	Остало	Правни основ
71	Порески приходи				
711	Приходи од пореза на доходак и добит				
71113	Порез на приходе од пољопривреде и шумарства	100%	0%	0%	Закон о порезу на доходак („Службени гласник РС“, бр. 60/15, 5/16 и 66/18)
713	Порези на лична примања и приходе од самосталних дјелатности	75%	25%	0%	Закон о порезу на доходак („Службени гласник РС“, број: 60/15, 5/16, 66/18)
713111	Порез на приходе од самосталних дјелатности				
713112	Порез на приходе од самосталне дјелатности у паушалном износу				
713113	Порез на лична примања				
713114	Порез на лична примања лица која самостално обављају привредну и професионалну дјелатност				
714	Порези на имовину	0%	100%	0%	Закон о порезу на непокретности („Службени гласник РС“, број 91/15)
714111	Порез на имовину				Закон о порезу на непокретности („Службени гласник РС“, бр. 110/08, 118/09 и 64/14)

714112	Порез на непокретности			
714211	Порез на наслеђе и поклоне			
714311	Порез на пренос непокретности и права			

715	Порези на промет производа и услуга (заостале обавезе)	65%	35%	0%
715100	Порез на промет производа (заостале обавезе)			
715200	Порез на промет услуга (заостале обавезе)			

717 Индиректни порези дозначени од УИО

72% *24%*
(0,1415
35)

4%

Након издавања средстава за сервисирања спољног дуга РС, приходи се дијеле између Републике, града и ЈП „Путева РС“.
Појединачно учешће општина и градова врши се на основу формуле, а у складу са следећим критеријумима: 75% број становника, 15 површина ЈАС, 10% на основу броја ученика у средњим школама.
Одлуку о утврђивању коефицијента расподеле у складу са формулом доноси Влада РС.

717111 Индиректни порези дозначени од УИО

719 Остали порези

719113 Порез на добитке од игара на срећу

0% 100%

0%

Закон о играма на срећу („Службени гласник РС, број 111/12)

72 Непорески приходи

721	Приходи од финансијске и нефинансијске имовине и позитивних курсних разлика	0%	100%	0%
721222	Приходи од давања у закуп објеката града			<i>Висина закупнине регулисана одлуком Скупштине града</i>
721223	Приходи од земљишне ренте			<i>Висина ренте регулисана одлуком Скупштине града</i>
721223	Приходи од земљишне ренте – по основу легализације објеката			<i>Висина ренте регулисана одлуком Скупштине града</i>
721310	Приходи од камата на новчана средства на банковним рачунима			<i>Висина камате уговорена са банком по спроведеној процедури ЈН</i>
721320	Приходи од камата на орочена новчана средства			<i>Висина камате уговорена са банком по спроведеној процедури ЈН</i>
721571	Приходи од камата на дате стамбене зајмове радницима			
721612	Приходи по основу ефективних позитивних курсних разлика по основу девизног платног промета			
722	Накнаде, таксе и приходи од пружања јавних услуга			
7221	Административне накнаде и таксе	0%	100%	0%
722131	Градске административне таксе			<i>Висина закупнине регулисана одлуком Скупштине града</i>
7223	Комуналне накнаде и таксе			
722311	Комунална такса за држање животиња			

722312	Комуналне таксе на фирму	0%	100%	0%	<i>Висина комуналне таксе прописана одлуком Скупштине града</i>
722313	Комуналне таксе за држање моторних, друмских и прикључних возила	0%	100%	0%	<i>Висина комуналне таксе прописана одлуком Скупштине града</i>
722314	Комуналне таксе за коришћење простора на јавним површинама или испред посл. простора у посл. сврхе	0%	100%	0%	<i>Висина комуналне таксе прописана одлуком Скупштине града</i>
722315	Комуналне таксе за држање средстава за игру	0%	100%	0%	
722316	Комунална такса за приређивање музичког програма у угоститељском објекту	0%	100%	0%	<i>Висина комуналне таксе прописана одлуком Скупштине града</i>
722317	Комунална такса за коришћење витрина за излагање робе	0%	100%	0%	<i>Висина комуналне таксе прописана одлуком Скупштине града</i>
722318	Комунална такса за коришћење рекламних панона	0%	100%	0%	<i>Висина комуналне таксе прописана одлуком Скупштине града</i>
722319	Комунална такса за коришћење простора за паркирање	0%	100%	0%	<i>Висина комуналне таксе прописана одлуком Скупштине града</i>
722321	Боравишна такса	20%	80%	0%	<i>Закон о боравишној такси („Службени гласник РС“, број 106/15)</i>
722396	Комуналне таксе на остале предмете таксирања (прекопи)	0%	100%	0%	<i>Висина накнаде прописана одлуком Скупштине града</i>
722411	Накнада за уређење грађевинског земљишта	0%	100%	0%	<i>Висина накнаде прописана одлуком Скупштине града</i>
722411	Накнада за уређење грађевинског земљишта – по основу легализације објеката	0%	100%	0%	<i>Висина накнаде прописана одлуком Скупштине града</i>

		<i>Репрограми и судске одлуке</i>		
722412	Накнада за коришћење грађевинског земљишта			
722421	Накнада за коришћење путева	0%	100%	0%
722424	Накнада за коришћење минералних сировина	30%	70%	0%
722425	Накнада за промјену намјене пољопривредног земљишта	30%	70%	0%
722435	Накнада за коришћење шума и шумског земљишта	0%	100%	0%
722440	Накнаде за воде	55%	30%	15%
722461	Накнада за коришћење комуналних добара од општег интереса	0%	100%	0%
722463	Накнада за извађени материјал из водотока	70%	30%	0%
722464	Накнада за воде за узгој рибе	70%	30%	0%
722465	Накнада за воде за индустријски процес, укључујући и термоелектране	70%	30%	0%
722467	Средства за финансирање посебних мјера заштите од пожара	40%	60%	0%

*Висина накнаде прописана одлуком Скупштине града
Закон о концесијама
(„Службени гласник РС“, бр. 59/13 и 16/18)*

Закон о пољопривредном земљишту („Службени гласник РС“, бр.93/06, 86/07, 14/10 и 5/12)

Закон о шумама („Службени гласник РС“, бр. 75/08 и 60/13)

Закон о водама („Службени гласник РС“, бр. 50/06 и 92/09)

Висина комуналне накнаде прописана одлуком Скупштине града

Закон о водама („Службени гласник РС“, бр. 50/06 и 92/09)

Закон о водама („Службени гласник РС“, бр. 50/06 и 92/09)

Закон о водама („Службени гласник РС“, бр. 50/06 и 92/09)

Закон о заштити од пожара („Службени гласник РС“, број 71/12)

722491	Концесионе накнаде за коришћење природних и других добара од општег интереса	30%	70%	0%	<i>Закон о концесијама („Службени гласник РС“, бр. 59/13 и 16/18)</i>
722492	Концесионе накнаде за коришћење електроенергетских објеката	30%	70%	0%	<i>Закон о концесијама („Службени гласник РС“, бр. 59/13 и 16/18)</i>
7225	Приходи од пружања јавних услуга				
722521	Приходи општинских органа управе	0%	100%	0%	
722591	Властити приходи буџетских корисника града	0%	100%	0%	
723	Новчане казне				
723121	Новчане казне изречене у прекршајном поступку за прекршаје прописане актом града као и одузета имовинска корист у том поступку	0%	100%	0%	
729	Остали непорески приходи				
729124	Остали општински непорески приходи	0%	100%	0%	

11.3. Приходи и примици будуће општине Омарска

11.3.1. Порези на лична примања и приходе од самосталних дјелатности

Са подручја будуће општине Омарска у 2018. години регистрована су 764 запослена грађанина. На основу **Закона о порезу на доходак („Службени гласник РС“, бр. 60/15, 5/16 и 66/18)**, приходи по основу пореза на лична примања и приходе од самосталне дјелатности распоређују се у односу 75 : 25 Република Српска и локална заједница. Ако се узме у обзир просјечна плата са Завода за статистику за април 2019. од 896 КМ, укупно прикупљен порез на лична примања износи 403.392,00 КМ. Двадесет пет одсто од овог износа је **100.848,00 КМ**. На подручју будуће општине Омарска има 28 предузетника у категорији мали предузетник и 74 велика предузетника. С обзиром на то да је минимални износ пореза који плаћају мали предузетници 600 КМ, по конзервативној методи добијамо износ годишњег пореза од 16.800 КМ. Двадесет пет одсто износи **4.200 КМ**. За велике предузетнике по просјечном износу пореза од 1.500 КМ даје укупно 111.000 КМ. Двадесет пет одсто од овог износа је **27.750 КМ**.

Табеларни преглед:

Табела 8. Преглед прихода по основу пореза на доходак

Р. бр.	Опис	Износ
1.	Порез на лична примања	100.848,00
2.	Порез на приход од самосталне дјелатности	31.950,00
	УКУПНО	132.798,00

11.3.2. Порез на имовину

У поређењу са неким општинама и градовима евидентно је да су ови приходи нешто мањи од прихода од пореза на лична примања. Очекивати је да ће ови приходи бити у износу од **80.000 КМ** на годишњем нивоу.

11.3.3. Индиректни порези дозначени од УИО

Расподјела ових прихода расподјељује се на сљедећи начин:

Након издвајања средстава за сервисирања спољног дуга РС, приходи се дијеле између Републике, града и ЈП „Путева РС“. Појединачно учешће општина и градова врши се на основу формуле, а у складу са сљедећим критеријумима: 75%

број становника, 15 површина ЈАС, 10% на основу броја ученика у средњим школама. Одлуку о утврђивању коефицијента расподеле у складу са формулом доноси Влада РС. Однос је 72:24:4.

За пројекцију прихода по основу индиректних пореза користићемо приходе по основу индиректних пореза у 2018. за седам општина наведених у табели 9. из категорије неразвијених општина. По информацијама о извршењу буџета РС, приход по основу индиректних пореза за 2018. годину износио је 1.298.984.780 КМ. Од укупно остварених прихода од индиректних пореза, Буџету Републике Српске је са Јединственог рачуна Управе за индиректно опорезивање БиХ у 2018. године дозначено 950.202.238 КМ, док је 328.590.500 КМ директно уплаћено на рачуне Централне банке БиХ за сервис иностраног дуга Републике Српске, што укупно износи 1.278.792.738 КМ буџетских прихода. Износ додијељен локалним заједницама је 316.734.079 КМ. Распоређено је на следећи начин:

- 75% (број становника) = 237.550.559 КМ
- 15% (површина) = 47.510.111 КМ
- 10% (број ученика у средњим школама) = 31.673.407 КМ

У наставку је дат табеларни преглед неколико општина из категорије неразвијених, те обрачун ПДВ-а за будућу општину Омарска

Табела 9. Преглед прихода по основу ПДВ-а

Р. бр.	Назив општине	Површина (км ²)	Број становника	Укупни приходи ИП у буџету (2018)
1	Вишеград	448,1	10118	3.162.000,00
2	Власеница	448,1	10657	2.960.000,00
3	Невесиње	923	12542	3.472.000,00
4	Рибник	496	5851	2.100.000,00
5	Рогатица	645	10302	3.280.000,00
6	Шамац	184	16308	3.900.000,00
7	Шипово	553,4	9969	3.042.000,00

Основни параметри који су узети у обзир приликом израчунавању ПДВ-а за будућу општину Омарска су следећи:

- ✓ површина Омарске учествује са 0,9% у територији Републике Српске,
- ✓ број становника Омарске по попису из 2013. године¹² учествује са 1,12%.

Конзервативном методом због постојећих трендова, за обрачун прихода узет је у обзир мањи број становника како би се смањило ризик прихода по основу ПДВ-а. У наредној табели је дат обрачун:

¹² Републички завод за статистику

Табела 10. Приходи по основу ПДВ-а будуће општине Омарска

Р. бр.	Назив општине	Површина (км ²)	Број становника	ИП по броју становника	ИП по површини	Укупно приходи по основу ПДВ-а
1	Омарска	223,4	13.126	2.664.254,24	432.755,40	3.097.009,65
2	Омарска (конзервативно)	223,4	12.500	2.537.191,68	432.755,40	2.969.947,08

11.3.4. Комуналне таксе и накнаде

У Омарској су активна 31 предузеће (извјештаји достављени АПИФ-у) и 102 регистрована предузетника. Просјечна комунална такса за предузећа је 500 КМ, док је за предузетнике 300 КМ (стимулативна). По овом основу, годишњи приходи могу износити 46.100,00 КМ.

11.3.4. Концесиона накнада

Према подацима достављеним од стране предузећа „*ArcelorMittal*“, концесиона накнада за наредних пет година предвиђена је у износу од 2.050.000 КМ. Претпоставка је да ће Омарска у првом периоду бити разврстан у категорију неразвијених општина, расподела концесионе накнаде између Републике и општине се врши у омјеру 20 : 80.

11.3.4. Рекапитулација прихода

Табела 9. Укупни приходи будуће општине Омарска

Р. бр.	ОПИС	ИЗНОС (КМ)
1.	Порези на лична примања и приходе од самосталних дјелатности	132.798,00
2.	Порез на имовину	80.000,00
3.	Индиректни порези дозначени од УИО	2.969.947,08
4.	Комуналне таксе и накнаде	46.100,00
5.	Концесиона и друге накнаде	1.640.000,00
6.	Остали приходи	200.000,00
	УКУПНО	5.068.845,08

Графикон 11. Структура прихода будуће општине Омарска

11.4. Расходи и издаци неопходни за функционисање будуће општине Омарска

Са циљем постизања што бољих услова за живот грађана у будућој општини Омарска, а након детаљне анализе познатих варијабли добијених из историјских података у вези са досадашњим познатим расходима и издацима у општинама сличне величине и степена развоја, те на основу законских и подзаконских аката који третирају све расходе и издатке у вези са редовним функционисањем општина, дошло се до предвиђаних расхода и издатака, у будућој општини Омарска, који су како слиједи:

1. Расходи за рад скупштине општине	162.000,00
2. Расходи за рад кабинета начелника	85.000,00
3. Расход за рад општинске управе	695.000,00
4. Расходи по основу коришћења робе и услуга	720.000,00
5. Субвенције и грантови (пољопривреда, здравство, спорт, омладина и друго)	953.000,00
6. Дознаке на име социјалне заштите	395.000,00
Судска рјешења и трансфери између и унутар	
7. јединица власти	140.000,00
8. Издаци за стицање сталне имовине општине	1.450.000,00

Остали издаци (вртић, отплата кредити, буџетска 9. резерва итд.)	450.000,00
10. УКУПНИ РАСХОДИ И ИЗДАЦИ:	5.050.000,00

Основни предуслов за добро и ефикасно функционисање сваке општине је добра систематизација радних мјеста са запосленим службеницима одговарјућег квалитета и квалификационог нивоа. Разрађена је основна шема функција и активности по одјељењима са неопходним, минималним бројем запослених, која омогућава успјешно дјеловање будуће општине Омарска. У наставку је преглед радних мјеста, неопходних за функционисање скупштине општине, као и општинске администрације, приказане у логичким пословним једницама.

11.4.1. Унутрашња организација радних мјеста у будућој општини Омарска

За несметан рад законодавне власти на нивоу локалне управе неопходно је имати заступљене следеће функције:

1. Скупштина општине:

1. предсједник скупштине,
2. секретар скупштине,
3. самостални референт за стручне и административне послове скупштине и за информационо-комуникационе технологије,
4. Одборници (19),
5. Изборна комисије (3) – секретар и два вањска члана – (2 члана нису стално запослена).

За функционисање свих послова које обавља и за које је задужена извршна власт будуће општине, неопходно је запослити минимално 22 особе.

2. Кабинет начелника:

1. начелник општине,
2. технички секретар,
3. возач (начелник / скупштина / начелници одјељења).

3. Одјељење за финансије, привреду и пољопривреду:

1. начелник одјељења,
2. самостални стручни сарадник за јавне набавке, финансије, буџет и трезор,

3. стручни сарадник за унос прихода, фактура, налога и наруџбеница у трезорском пословању,
4. стручни сарадник за рачуноводство, основна средства, опрему, јавна добра и ситни инвентар,
5. стручни сарадник за праћење кредитних задужења, припрему трезорских образаца, обрачун плата, послове благајне и друге финансијско- рачуноводствене послове,
6. самостални стручни сарадник за пољопривреду, шумарство, водопривреду, привреду и предузетништво.

4. Одјељење за општу управу, друштвене дјелатности и борачко-инвалидску заштиту:

1. начелник одјељења,
2. самостални стручни сарадник за мјесне заједнице, цивилну заштиту и заштиту од пожара,
3. виши стручни сарадник за опште и персоналне послове и послове за људске ресурсе,
4. стручни сарадник за пријемну канцеларију и архиву
5. стручни сарадник за послове мјесног уреда – матичар,
6. самостални стручни сарадник за дјечју, социјалну и породичну заштиту, грађанска стања и правна помоћ,
7. самостални стручни сарадник за образовање културу, спорт и информисање,
8. послови ложача централног гријања и кућни мајстор.

5. Одјељење за просторно уређење, комуналне послове, заштиту животне средине и имовинско-правне односе:

1. начелник одјељења,
2. виши стручни сарадник за аутоматску обраду података и стамбену проблематику ,
3. стручни сарадник за просторно уређење, грађевинарство и екологију,
4. стручни сарадник за комуналне послове,
5. самостални стручни сарадник за послове евиденције лица која су регулисала војну обавезу и комунални полицајац.

На бази ове планиране организационе шеме и броја запослених, приступило се изради финансијског пројектовања потребних средстава за правилно функционисање свих дијелова и спровођење неопходних активности.

Пројектовани расходи и издаци су описани и појашњени у наставку елабората.

11.4.2. Расходи пројектовани за рад будуће скупштине општине

Расходи, који су планирани за несметано функционисање будуће скупштине, урађени су уз консултовање Изборног закона Републике Српске, објављеног у „Службеном гласнику РС“, број 34 од 18. јуна 2002, 35/03, 24/04, 19/05, 24/12 и 109/12, у којем је према члану 42б. дефинисан број одборника према броју бирача на бирачком списку. У случају будуће општине Омарска број бирача је у разреду од 8.001 до 13.000, те би број бираних, у ову скупштину, требао бити 19 одборника.

У складу с тим, вршен је израчун потребних средстава за накнаде и друге трошкове за несметано функционисање будуће скупштине. С обзиром на то да ће будућа општина Омарска највјероватније у почетку свог дјеловања спадати у неразвијене општине, планирана је скромна накнада по једном одборнику, од 200,00 КМ нето, на мјесечном нивоу.

Уз трошкове плате за предсједавајућег скупштине, секретара и осталу техничку подршку у скупштини, неопходна материјална издавања и опрему, те неопходна техничка средства, предвиђени су укупни расходи од 162.000,00 КМ за прву годину рада.

11.4.3. Расходи пројектовани за рад кабинета начелника будуће општине

У кабинету начелника предвиђено је да раде, поред начелника, још два запослена и то секретар и возач, који би истовремено био помоћ у превозу свих начелника као и других запослених у општини, када се укаже потреба. Плате и материјални трошкови су планирани на скромном нивоу, конзервативним приступом, и то све уз услов да се активности и послови обављају несметано. Укупни расходи за плате запослених у кабинету би биле 65.000,00 КМ.

Остали трошкови, у вези са редовним пословањем кабинета су пројектовани на нивоу 20.000,00 КМ годишње.

11.4.4. Расход за рад општинске управе

Поред запослених у кабинету начелника, у осталим одјељењима и организационим јединицама планирано је још 19 запослених и то како слиједи:

– Одјељење за финансије, привреду и пољопривреду – шест запослених,

- Одјелјење за општу управу, друштвене дјелатности и борачко-инвалидску заштиту – осам запослених и
- Одјелјење за просторно уређење, комуналне послове, заштиту животне средине и имовинско-правне односе – пет запослених.

Накнаде за бруто плате свих запослених су пројектоване до висине од 695.000,00 КМ годишње.

Процент учешћа трошкова плата запослених у укупним расходима у неким општинама у Републици Српској (Оштра Лука, Приједор, Теслић, Прњавор) креће се од 34% до 39%, тако да је ова пројекција изузетно конзервативно пројектована.

11.4.5. Расходи по основу коришћења робе и услуга

У ову категорију расхода спадају сви пратећи трошкови које је неопходно направити да би се све активности и задаци обавили у службама будуће општине.

Између осталих, овдје су планирани и расходи за:

- утрошак електричне енергије,
- набавку енергената за загријавање просторија општине,
- комуналне и комуникационе услуге,
- режијски материјал,
- стручну литературу, часописе,
- одржавање локалних путева,
- одржавање возила, опреме и зграде,
- трошкове горива, путовања и смјештаја,
- услуге осигурања,
- услуге информисања и медија,
- правне и административне услуге и други непоменути расходи.

Домаћинским односом према овим трошковима и издацима могу се учинити знатне уштеде, а евентуално преостали, неискоришћени дио планираних средстава може се употријебити за потребе као што су подмиривање социјалних потреба, подршку спорту, култури, предузетништву или омладини. У већини посматраних општина у Републици Српској ови расходи чине између 21% и 25% укупних расхода у буџетској години.

Ово је, на неки начин, показатељ у којем проценту је потребно предвидјети овај дио буџетских расхода, а с обзиром на то да расход од 720.000,00 КМ пројектован за ове трошкове представља само 14% укупних расхода и издатака у општини, сматрамо да имамо доста скроман удио овог расхода у укупним расходима.

Узевши просјек ових процената, урађена је најбоља могућа апроксимација расхода, али од околности и начина рада саме општинске администрације, зависи умногоне резултат утрошка потребних средстава.

У новооснованој општини проценат учешћа расхода за плате и за робу и услуге је несигурно дефинисати на основу историјских чињеница, а на основу односа у другим општинама.

Можемо уочити да су расходи по основу коришћења робе и услуга, у висини 720.000,00 КМ, пројектовани у висини 14% укупних расхода будуће општине, а трошкови плата за општинску администрацију, у висини 942.000,00 КМ, пројектовани на нивоу 19% укупних пројектованих расхода, што је знатно испод просјека свих, за потребе овог елабората, посматраних општина у Републици Српској.

11.4.6. Субвенције и грантови

Нова општина има много више непредвидивих и непознатих расхода од историјски стабилних и „уходаних“ општина. Пројектовање ове ставке расхода је урађено послје пажљиве анализе свих закона који третирају здравствено осигурање и субвенције за развој пољопривреде и предузетништва, укључујући иницирање успостављања пословних зона. Највећи изазов је успостављање таквог политичког и економског окружења које стимулише и помаже оснивање нових пословних јединица као и развој и раст пољопривредне производње.

С обзиром на то да је будућа општина Омарска смјештена на таквом географско-климатском подручју гдје постоје погодни услови за развој пољопривреде (повртарство, воћарство, сточарство), неопходно је планирати довољно средстава за подршку будућим (почетним или постојећим) произвођачима или прерађивачима пољопривредних производа.

Потенцијал у природним ресурсима је евидентан, а планирана средства за подршку будућем економском развоју су довољна за прву годину развоја. Може се очекивати да ће саобраћајница која је у најави и у припреми за градњу од Бање Луке до Новог Града, повећати шансе будућим и постојећим предузетницима за убрзано улагање и стварање нове додатне вриједности на територији коју захвата ова општина.

Ниво здравствене заштите који сада имају становници мјесних заједница које улазе у будућу општину Омарска веома је висок и на задовољавајућем нивоу. Према Закону о о здравственом осигурању („Службени гласник Републике Српске“, бр. 18/99, 51/31, 70/01, 53/03 и 106/09) и члана 82. став 2. Закона о републичкој управи, министар здравља и социјалне заштите је донио (у „Службеном гласнику Републике Српске, број 18/11) Правилник о основама стандарда и норматива здравствене заштите из обавезног здравственог осигурања, који дефинише стандарде и нормативе здравствене заштите из

обавезног здравственог осигурања. Ови стандарди и нормативи прописују број становника за које мора бити обезбијеђен тим за породичну медицину, гинеколошка амбуланта, педијатријска заштита, хитна помоћ и тако даље.

Просјечан број осигураних лица за која се обезбјеђује један тим породичне медицине (ТПМ) је 2.000 становника. Према овом нормативу, а и према доступним подацима, град Приједор има 56.982 осигурана лица и 871 неосигурано лице и за њихову здравствену заштиту ангажована су 43 тима породичне медицине. Фонд здравственог осигурања обезбјеђује средства по једном тиму у висини од 114.430,00 КМ. Остали трошкови се покривају или из партиципација становника приликом пружања здравствене заштите или приходима од лабораторијских и других медицинских услуга унутар појединог дома здравља.

Према подацима Завода за статистику РС, у будућој општини Омарска, број пописаних становника, на попису од 2013. године, је преко 13.000 особа. Дом здравља Приједор има податке о броју осигураника, пријављених за примарну здравствену заштиту на подручју мјесних заједница које ће сачињавати територију будуће општине Омарска. Тај број је 6.833 осигураника, што према Закону о здравственој заштити, треба да лијече непуна четири тима (3,4) породичне медицине.

Лабораторијска дијагностика би требало да буде покривена уговором са Фондом здравства РС за 30.000 становника. Овај дио лабораторијског рада биће, вјероватно, немогуће финансирати у овом обиму за постојећи број становника из средстава Фонда здравства РС, те ће дио трошкова сносити локална заједница, тј. буџет будуће општине. У овој буџетској ставци предвиђена су средства за субвенционисање здравствене заштите становника, како би се осигурао исти ниво здравствене заштите какав сада постоји.

Подршка за спортске и културне активности, као и активности цивилног друштва је такође предвиђена у овој буџетској ставци.

11.4.7. Дознаке на име социјалне заштите

Пројекција будућих расхода на име социјалне заштите грађана урађена је на основу неколико познатих величина. Град Приједор је имао у 2018. години давања по основу дознака на име социјалне помоћи у висини од 2.364.000,00 КМ на годишњем нивоу.

У табели 11. су приказани видови помоћи која се исплаћује путем Центра за социјални рад и са бројем корисника на нивоу града Приједор са упоредним подацима о броју корисника по мјесним заједницама које би требало да сачињавају будућу општину Омарска.

Табела 11. Видови помоћи који се исплаћује путем Центра за социјални рад и број корисника, по насељима будуће општине Омарска

Врста помоћи	Број корисника			Укупан број корисника 31. 12. 2018. године (за град Приједор)
	2017.	2018.	2019.	
Новчана помоћ	81	77	79	360
• Омарска	12	10	10	
• Ламовита	10	10	10	
• Бистрица	2	1	1	
• Кевљани	0	0	0	
• Марићка	12	13	14	
• Јелићка	10	9	9	
• Криваја	11	11	11	
• Градина	3	3	4	
• Петров Гај	4	5	4	
• Бабићи	5	4	5	
• Буснови	8	7	7	
• Нишевићи	4	4	4	
Додатак за помоћ и његу другог лица	206	228	225	1.476
• Омарска	42	37	45	
• Ламовита	41	48	40	
• Бистрица	20	20	20	
• Кевљани	7	5	5	
• Марићка	26	28	33	
• Јелићка	5	9	8	
• Криваја	19	21	20	
• Градина	9	9	10	
• Петров Гај	13	22	13	
• Бабићи	6	8	8	
• Буснови	10	13	15	
• Нишевићи	8	8	8	

Друга материјална помоћ	13	8	1	
Смјештај у другу породицу	4	3	2	38
• Омарска	–	–	–	
• Ламовита	–	–	–	
• Бистрица	–	–	–	
• Кевљани	3	2	1	
• Марићка	–	–	–	
• Јелићка	–	–	–	
• Криваја	–	–	–	
• Градина	–	–	–	
• Петров Гај	–	–	–	
• Бабићи	–	–	–	
• Буснови	1	1	1	
• Нишевићи	–	–	–	
Смјештај у установе социјалне заштите	7	8	8	57
• Омарска	1	1	1	
• Ламовита	–	1	1	
• Бистрица	–	–	–	
• Кевљани	–	–	–	
• Марићка	1	1	1	
• Јелићка	2	2	2	
• Криваја	1	1	1	
• Градина	–	–	–	
• Петров Гај	–	–	–	
• Бабићи	–	–	–	
• Буснови	1	1	1	
• Нишевићи	1	1	1	
Једнократне новчане помоћи	43	51	3	314
• Омарска	2	3	1	
• Ламовита	5	7	–	
• Бистрица	4	4	–	
• Кевљани	3	2	–	

• Марићка	7	8	–	
• Јелићка	5	3	–	
• Криваја	5	7	2	
• Градина	7	6	–	
• Петров Гај	1	3	–	
• Бабићи	1	2	–	
• Буснови	1	5	–	
• Нишевићи	2	1	–	
Здравствено осигурање	46	46	47	188
• Омарска	8	7	7	
• Ламовита	3	3	3	
• Бистрица	2	0	0	
• Кевљани	0	0	0	
• Марићка	7	6	8	
• Јелићка	9	9	8	
• Криваја	6	8	9	
• Градина	1	1	1	
• Петров Гај	1	1	0	
• Бабићи	3	4	3	
• Буснови	4	5	6	
• Нишевићи	2	2	2	
Дјечији додатак	143	104	104	1267
• Омарска	20	14	13	
• Ламовита	19	15	17	
• Бистрица	–	–		
• Кевљани	10	8	8	
• Марићка	26	19	18	
• Јелићка	11	8	8	
• Криваја	18	14	15	
• Градина	6	6	4	
• Петров Гај	24	15	15	
• Бабићи	–	–	–	
• Буснови	–	–	–	
• Нишевићи	11	5	6	
Матерински додатак	13	33	37	409
• Омарска	3	10	11	

• Ламовита	–	8	9	
• Бистрица	–	–	–	
• Кевљани	1	3	2	
• Марићка	3	3	3	
• Јелићка	–	–	–	
• Криваја	1	4	4	
• Градина	1	–	1	
• Петров Гај	2	2	3	
• Бабићи	–	–	–	
• Буснови	–	–	–	
• Нишевићи	2	3	4	
Рефундација накнаде плате за вријеме кориштења породиљског одсуства	1	1	5	152
• Омарска	1	1	2	
• Ламовита	–	–	–	
• Бистрица	–	–	–	
• Кевљани	–	–	–	
• Марићка	–	–	–	
• Јелићка	–	–	–	
• Криваја	–	–	1	
• Градина	–	–	1	
• Петров Гај	–	–	1	
• Бабићи	–	–	–	
• Буснови	–	–	–	
• Нишевићи	–	–	–	

На основу података из табеле 10. о броју корисника по мјесним заједницама и укупног давања на нивоу града Приједора (табела у наставку елабората), урађене су пројекције за давања која би требало да има будућа општина Омарска.

Поред наведене табеле, приликом анализе и планирања будућих исплата за кориснике са подручја будуће општине Омарска, кориштени су подаци о просјечним мјесечним исплатама за град Приједор наведени по видовима помоћи.

Табела 12. Износ исплаћене помоћи путем Центра за социјални рад Приједор

Врста помоћи	Износ помоћи у КМ – мјесечно (просјек)		
	2017.	2018.	2019.
Новчана помоћ*	25.067,75	25.333,69	25.226,07
Додатак за помоћ и његу другог лица*	75.328,61	78.571,09	84.915,76
Друга материјална помоћ	2.138,04	3.347,90	4.471,44
Смјештај у другој породици	17.948,74	19.052,77	20.520,56
Смјештај у установу социјалне заштите	38.307,99	38.254,70	39.802,89
Једнократне новчане помоћи	4.908,74	4.664,11	4.607,93
Здравствено осигурање*	7.050,02	7.341,77	7.845,13

Напомена: Подаци о просјеку давања за 2019. годину односе се на прва три мјесеца

На основу познатих износа и броја садашњих корисника социјалне помоћи, пројектоване су исплате за овај вид заштите становништва на будућој територији општине Омарска, па је умјесто редовног прорачуна од 360.000,00 КМ, ради конзервативног а што реалнијег приступа, за ове потребе у 2020. години предвиђен буџетски износ од 395.000,00 КМ.

11.4.8. Судска рјешења и трансфери између и унутар јединица власти

Овај податак је изведен на основу двије познате чињенице. Новооснована општина мора планирати ванредне расходе у вези са питањима имовинско-правних и судских спорова, а трансфери између јединица власти су закључени узевши просту математику у односу на податке познате за цијели град Приједор. Овај износ је 140.000,00 КМ и представља сигурну полазну основу за будуће руководство општине.

11.4.9. Издаци за стицање сталне имовине општине

Оснивање општине у првој години повлачи многе, релативно високе трошкове. Набавка или одржавање простора, опреме и возила неопходних за несметан рад служби морају бити пројектовани у нешто већем обиму. Дио ових средстава може бити уложен у стварање инфраструктуре за оснивање технолошког парка или другог садржаја који може у будућности да буде стални извор прихода у буџет општине, било директних,

кроз наплату ренте, или индиректних, кроз раст прихода од пореза и од комуналних услуга наплаћених од будућих новооснованих предузећа или других субјеката.

11.4.10. Остали издаци (вртић, отплата кредита, буџетска резерва итд.)

За ову ставку, при најбољој претпоставци, планирано је 450.000,00 КМ. Приликом формирања општине грађани ће, током јавне расправе, моћи сугерисати и предлагати које садржаје желе да обезбиједи и финансира општинска администрација из средстава којим располажу.

Садашњи вртић припада организацији из Приједора и биће задржан у таквом статусу или правно другачије дефинисан, али услуга дјечјег вртића ће морати бити обезбијеђена у Омарској. Такође, свако озбиљније улагање може бити направљено и из кредитних средстава, уколико у буџету не буде било довољно издвојених или преосталих средстава из других линија, за изградњу и за многе друге ванредне потребе у новом амбијенту.

Буџетске резерве се планирају у свим општинама, у зависности од историјских показатеља и финансијских могућности општине, те је најчешћи проценат планираних буџетских резерви до 1% укупних расхода и давања из буџета, што у овом случају износи око 50.000,00 КМ.

На основу претходних поглавља, у наставку је дат оквир за буџет будуће општине Омарска.

11.5. Буџет будуће општине Омарска

Табела 12. Буџет будуће општине Омарска

Економски код	Опис	Буџет будуће општине Омарска
1	2	3
БУЏЕТСКИ ПРИХОДИ		5.058.845,08
710000	Порески приходи	3.182.945,08
711000	Приходи од пореза на доходак и добит	0,00
711100	Порези на доходак	0,00
711200	Порези на добит правних лица	0,00
711300	Порези на приходе капиталних добитака	0,00
712000	Доприноси за социјално осигурање	0,00
712100	Доприноси за социјално осигурање	0,00
713000	Порези на лична примања и приходе од самосталних дјелатности	132.798,00

713100	Порези на лична примања и приходе од самосталних дјелатности	132.798,00
714000	<i>Порези на имовину</i>	80.200,00
714100	Порези на имовину	80.000,00
714200	Порези на насљеђе и поклоне	100,00
714300	Порези на финансијске и капиталне трансакције	100,00
714900	Остали порези на имовину	0,00
715000	<i>Порези на промет производа и услуга</i>	0,00
715100	Порези на промет производа	0,00
715200	Порези на промет услуга	0,00
715300	Акцизе	0,00
716000	<i>Царине и увозне дажбине</i>	0,00
716100	Царине и увозне дажбине	0,00
717000	<i>Индиректни порези прикупљени преко УИО</i>	2.969.947,08
717100	Индиректни порези прикупљени преко УИО – збирно	2.969.947,08
719000	<i>Остали порески приходи</i>	0,00
719100	Остали порески приходи	0,00
720000	<i>Непорески приходи</i>	1.741.200,00
721000	<i>Приходи од финансијске и нефинансијске имовине и позитивних курсних разлика</i>	10.000,00
721100	Приходи од дивиденде, учешћа у капиталу и сличних права	0,00
721200	Приходи од закупа и ренте	10.000,00
721300	Приходи од камата на готовину и готовинске еквиваленте	0,00
721400	Приходи од хартија од вриједности и финансијских деривата	0,00
721500	Приходи од камата и осталих накнада на дате зајмове	0,00
721600	Приходи по основу реализованих позитивних курсних разлика из пословних и инвестиционих активности	0,00
722000	<i>Накнаде, таксе и приходи од пружања јавних услуга</i>	1.722.100,00
722100	Административне накнаде и таксе	36.000,00
722200	Судске накнаде и таксе	0,00
722300	Комуналне накнаде и таксе	46.100,00
722400	Накнаде по разним основама	1.640.000,00
722500	Приходи од пружања јавних услуга	0,00

723000	Новчане казне	100,00
723100	Новчане казне изречене у прекршајном поступку за прекршаје прописане актом скупштине општине	100,00
728000	Приходи од финансијске и нефинансијске имовине и трансакција размјене између или унутар јединица власти	0,00
728100	Приходи од финансијске и нефинансијске имовине и трансакција са другим јединицама власти	0,00
728200	Приходи од финансијске и нефинансијске имовине и трансакција унутар исте јединице власти	0,00
729000	Остали непорески приходи	9.000,00
729100	Остали непорески приходи	9.000,00
730000	Г р а н т о в и	2.000,00
731000	Грантови	2.000,00
731100	Грантови из иностранства	0,00
731200	Грантови из земље	2.000,00
780000	Т р а н с ф е р и и з м е ђ у и л и у н у т а р ј е д и н и ц а в л а с т и	132.700,00
787000	Трансфери између различитих јединица власти	132.700,00
787100	Трансфери од државе	0,00
787200	Трансфери од ентитета	129.700,00
787300	Трансфери од јединица локалне самоуправе	3.000,00
787400	Трансфери од фондова обавезног социјалног осигурања	0,00
787900	Трансфери од осталих јединица власти	0,00
788000	Трансфери унутар исте јединице власти	0,00
788100	Трансфери унутар исте јединице власти	0,00
ПРИМИЦИ ЗА НЕФИНАНСИЈСКУ ИМОВИНУ		10.000,00
810000	П р и м и ц и з а н е ф и н а н с и ј с к у и м о в и н у	10.000,00
811000	Примици за произведену сталну имовину	0,00
811100	Примици за зграде и објекте	0,00
811200	Примици за постројења и опрему	0,00
811300	Примици за биолошку имовину	0,00
811400	Примици за инвестициону имовину	0,00
811900	Примици за осталу произведену имовину	0,00

812000	Примици за драгоцености	0,00
812100	Примици за драгоцености	0,00
813000	Примици за непроизведену сталну имовину	10.000,00
813100	Примици за земљиште	10.000,00
813200	Примици за подземна и површинска налазишта	0,00
813300	Примици за остала природна добра	0,00
813900	Примици за осталу непроизведену имовину	0,00
814000	Примици од продаје сталне имовине намијењене продаји и обустављених пословања	0,00
814100	Примици од продаје сталне имовине намијењене продаји и обустављених пословања	0,00
815000	Примици за стратешке залихе	0,00
815100	Примици за стратешке залихе	0,00
816000	Примици од залиха материјала, учинака, робе и ситног инвентара, амбалаже и сл.	0,00
816100	Примици од залиха материјала, учинака, робе и ситног инвентара, амбалаже и сл.	0,00
880000	Примици за нефинансијску имовину из трансакција између или унутар јединица власти	0,00
881000	Примици за нефинансијску имовину из трансакција између или унутар јединица власти	0,00
881100	Примици за нефинансијску имовину из трансакција са другим јединицама власти	0,00
881200	Примици за нефинансијску имовину из трансакција са другим буџетским корисницима исте јединице власти	0,00
	УКУПНИ БУЏЕТСКИ ПРИХОДИ И ПРИМИЦИ	5.068.845,08
БУЏЕТСКИ РАСХОДИ		
Број конта	О П И С	
Главна група		
3	5	6
411000	Расходи за лична примања	162.000,00
638000	Остали издаци из трансакција између или унутар јединица власти	
411000	Расходи за лична примања	85.000,00
411000	Расходи за лична примања	695.000,00
412000	Расходи по основу коришћења робе и услуга	720.000,00

414000	Субвенције	953.000,00
416000	Дознаке на име социјалне заштите које се исплаћују из буџета општине	395.000,00
419000	Расходи по судским рјешењима	40.000,00
487000	Трансфери између и унутар јединица власти	100.000,00
511000	Издаци за произведену сталну имовину	1.450.000,00
631000	Остали издаци	400.000,00
	Буџетска резерва	50.000,00
		50.000,00
	УКУПНИ БУЏЕТСКИ РАСХОДИ	5.050.000,00

Резиме

Задатак овог елабората био је да анализира и процијени услове поновног формирања општине Омарска. Као што смо већ рекли у анализи, Омарска већ има историју као општинско средиште. Наиме, прва општина Омарска формирана је 1929. године и обухватала је иста подручја за која и данас постоји иницијатива. Мора се нагласити да док је Омарска имала статус општине, у том периоду је значајно повећан број становника. Од 1948. до 1961. године број становника се повећао са око 15.000 на скоро 18.000. У периоду када је одузет статус општине, Омарска је незнатно напредовала, али није имала исти динамичан развој као кад је била општина.

Кључни разлог покретања иницијативе за поновно успостављање општине Омарска је тај да локална заједница овог подручја поново преузме одговорност за сопствени развој. У садашњој ситуацији постоји велики проблем депопулације простора, одлива становништва, заостајања у развоју за неким другим областима и регионима, па је због тога неопходно проактивно дјеловати да би се постигао динамичан привредни развој и да би људи остали на том подручју.

Правни и законски основ за поновно успостављање општине Омарска је јасан и недвосмислен. Правна анализа приказана на самом почетку овог елабората указује да не постоје теоретске, стварне и правне препреке за прихватање овакве иницијативе, у оквиру правне регулативе Босне и Херцеговине и Републике Српске, која регулише локалну самоуправу и локалну управу.

Географски и просторно заокружена цјелина

Будућа општина Омарска је географски и просторно заокружена цјелина, на јужним обронцима планина Козара, а источном дијелу Приједорско-омарско поље.

Обухвата 12 насељених мјеста, и то: Петров Гај, Кевљани, Ламовита, Бабићи, Омарска, Бистрица, Нишевићи, Градина, Јелићка, Криваја, Марићка и Буснови. Цјелокупно подручје захвата територијално компактну површину од 246,73 км². Потребно је напоменути да Омарска посједује све елементе урбаног насеља и има све предиспозиције да постане средиште истоимене општине.

Расположиви друштвено-економски и фискални потенцијал

Као што смо могли видјети у анализи, будућа општина Омарска располаже значајним природним ресурсима и друштвено-економским предусловима који омогућавају динамичан развој уколико се том развоју приступи проактивно. Подручје будуће општине се простире на јужним обронцима планине Козара и источном дијелу Приједорско-омарског поља што значи да има врло добре предуслове за пољопривредну производњу. Мора се нагласити да обрадиво земљиште обухвата 155 км², под шумом је 88 км². Уз то, један од најважнијих ресурса, поред пољопривредних, представљају значајне резерве жељезне руде које експлоатише Рудник Омарска у власништву мултинационалне компаније „*ArvelorMittal*“. Такође, добра повезаност Омарске кроз добру саобраћајну инфраструктуру омогућава да и други привредни капацитети могу да заснивају свој развој на овом подручју. Тако имамо значајан број трговачких фирми, те фирми из области дрвопрераде.

Развој привреде не би ни могао постојати без развијене техничке инфраструктуре. То подразумијева снабдијевање електричном енергијом, што је на подручју будуће општине у прилично добром стању. Такође, то подразумијева инфраструктуру из области телекомуникација са солидном покривеношћу сигналом мобилне телефоније и мрежом фиксне телефоније. Мора се додати и да је друштвена инфраструктура, поготово у области образовања и здравства, у добром стању, тако да имамо мрежу основних школа са подручним школама и здравствене амбуланте које пружају здравствену заштиту 24 сата дневно. Оно што је посебно потребно нагласити је изражена воља становника да поново управљају својим ресурсима и тиме, као локална самоуправа, допринесу динамичнијем развоју свог краја и ублаже и смање одлив и депопулацију овог простора.

Да би се овакво стратешко усмјерење остварило, потребан је и фискални капацитет. Ова анализа је показала да будућа општина Омарска посједује значајан фискални капацитет који је у стању да финансира не само јавне услуге које би се унаприједиле на овом простору, већ и развој, што је у досадашњем периоду у великој мјери занемаривано. Будући буџет, пројектован на бази јасно дефинисаних критеријума, чак и кад се примијени конзервативан приступ (приступ који узима у обзир само минималне приходе из појединих категорија), опет износи преко 5.000.000 КМ, што је више него довољно за финансирање свих потреба локалне заједнице, укључујући и оне развојне.

Могућности одрживог развоја

Будућа општина Омарска има добру путну и комуникациону повезаност. То отвара могућности за разне облике привредног развоја. Коришћењем могућности креирања пословних зона у функцији економског развоја, будућа општина ће створити пословни амбијент за повећање конкурентности постојећих привредника, те омогућити привлачење нових домаћих и страних инвестиција.

Подручје будуће општине Омарска такође има добре основне предуслове за развој пољопривредне производње. Велике површине пољопривредног земљишта, становништво са традицијом у пољопривредној производњи, те богати ресурси воде створили су претпоставке за производњу и прераду пољопривредних производа. Будућа општина Омарска ће стимулирати развој конкурентне пољопривреде засноване на одрживој и тржишно оријентисаној производњи, изградњи потребне инфраструктуре за наводњавање, едукацији пољопривредних произвођача и бољем повезивању са тржиштем што ће откупљиваче и прерађивачке капацитете приближити сировинској основи.

Раст квалитета живота практично је немогућ без одговарајућег побољшања квалитета друштвеног окружења и јавних услуга. Будућа општина Омарска ће обезбиједити наставак развоја друштвене инфраструктуре као и изградњу комуналне инфраструктуре која недостаје. У вези са питањем напретка у сфери јачања друштвеног сектора (образовање, здравство и др.) будућа општина је на добром путу. Међутим, одрживи развој оvdје подразумијева даље повећање доступности и квалитета и друштвених, али и комуналних услуга за појединце и организације на овом подручју.

Управни потенцијал са прегледом прихода и расхода

Управни потенцијал на подручју будуће општине Омарска је значајан, јер на овом простору дјелује 9 мјесних заједница (МЗ) које пружају грађанима јавне услуге у складу са својим надлежностима. МЗ на овом подручју су територијално одређени простори мјесне самоуправе које локално становништво користи за учешће у локалним питањима, укључујући комунална и стамбена питања, питања инфраструктуре и заштите потрошача.

Канцеларије мјесних заједница на подручју будуће општине Омарска обављају стручне и административне послове за потребе органа мјесних заједница, врше координацију рада мјесних заједница, обављајући посао у сједишту мјесних заједница и успостављајући директан контакт са Одсјеком за мјесне заједнице града Приједора.

Такође, мора се нагласити да су у функционисању града Приједора учествовали људи из подручја будуће општине Омарска, често обављајући бројне јавне функције, понекад и оне са високом одговорношћу. Свему томе је и допринио Рудник Омарска, те приватни сектор будуће општине и људи који су из њега потекли.

Закључак

На основу свеобухватне анализе прикупљених примарних и секундарних података, те оцјене њихове релевантности, појединачно и у свеукупности, може се поуздано закључити да иницијатива за територијалну промјену града Приједора, односно оснивања нове општине Омарска, задовољава све захтијеване критеријуме и социјално-економске стандарде предвиђене у домаћем и европском законодавству, који регулише локалну самоуправу и локалну управу. Основаност изнесених закључака произилази и доказана је у презентованим елаборацијама сваког појединачног сепарата елабората о територијалној промјени.

Литература и извори

- Агенција за посредничке, информатичке и финансијске услуге (АПИФ) Бањалука
- Бабић В., *Аргументи за већу економску ефикасност локалне самоуправе*, вбабиц@хунгару.орг
- ЦЦРЕ-ЦЦМР: *Лоцал анд регионал Говернмент ин Еуропа – Структуре анд Цомпетенцес* Париз, Брисел 2010.
- Добрић Д., *Територијална организација и одређивање локалних послова као услов политичке децентрализације*
- Дубајић Д., *Каква реформа локалне и регионалне самоуправе*, Институт за јавну управу, Загреб 2010.
- Група аутора, *Упоредна искуства локалних самоуправа*, МАГНА АГЕНДА, Београд 2002.
- Група аутора, *Модел организације локалне самоуправе*, ПАЛГО – ЦЕНТАР, Београд 2008.
- *Интегрална стратегија развоја града Приједора за период 2014–2024. године*, Приједор, 2013.
- Јурлина Алибеговић Д., *Финансирање локалне самоуправе*, Економски институт Загреб, Загреб 2002.
- Кларић М., *Реформа локалне самоуправе – очекивања, могућности и хладни политички прагматизам*, Правни факултет Свеучилишта у Сплиту, Завод за управне знаности
- Копривић И., *Стање локалне самоуправе у Хрватској*, Хрватска јавна управа, Загреб, 2010.
- Милић Б., *Што је брзо то је кусо – Да ли су Србији потребне нове општине*, Немачка организација за међународну сарадњу ГИЗ/КВД пројекат

- Милосављевић, Б., *Јачање грађанског учешћа на локалном нивоу у Републици Српској*, Анализа правног оквира са препорукама, Савез општина и градова Републике Српске, 2010.
- Милосављевић, Б., *Систем локалне самоуправе у Србији*, Стална конференција градова и општина Србије, Београд 2005.
- Милутиновић С., *Локални одрживи развој – децентрализација (Србија)*, Факултет заштите на раду у Нишу
- НАЛАС – *Нетворк оф Асоцијационс оф Лоцал Ауторитиес оф Соутх Еаст Еуропе*, Фискал Децентрализацион Индикаторс: Соутх-Еаст Еуропе Репорт, 2010.
- Павић Ж., *Величина локалних јединица – европске тенденције и хрватске недоумице*, Хрватска јавна управа, 2010, број 1
- *Приручник са примјерима најбоље праксе из Југоисточне Европе*, Фридрих Еберт Штифтунг, Канцеларија Београд, Београд, 2005.
- Република Српска – Влада, Министарство управе и локалне самоуправе, *Стратегија развоја локалне самоуправе у Републици Српској*
- Републички завод за статистику, Бањалука, РС
- Савановић С., *Финансирање локалног развоја*, ЕДА, Бања Лука, 2009.
- Сетникар-Цанкар С., *Економски аргументи за фискалну децентрализацију – искуства других земаља и могућност за Словенију*, www.njff.hr/ФДИ/сетникар-цанкар
- *Стратешки план развоја локалне самоуправе у БиХ*, ЕДА, Бања Лука 2006
- Вушетић Д., Јанићијевић, Д., *Децентрализација као полазиште даљег развоја Србије – приручник*, Центар за развој грађанског друштва Протефта, Ниш 2006.

ЗАКОНСКА ОСНОВА

1. Устав Републике Српске
2. Европска повеља о локалној самоуправи, (Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори“ са п.о., број 70/2007).
3. Европској конвенцији о заштити људских права и основних слобода
4. Закон о територијалној организацији Републике Српске (Службени гласник РС број 129/07, 18/16 и 47/18)
5. Закон о локалној самоуправи (Службени гласник Републике Српске, бр.97/16 и 36/19)
6. Закон о оснивању општине Станари (Службени гласник Републике Српске, бр.83/14)
7. Законом о буџетском систему Републике Српске (Службени гласник Републике Српске, бр.121/12, 52/14, 103/15 и 15/16)
8. Закона о порезу на доходак (Службени гласник РС, бр. 60/15, 5/16 и 66/18)
9. Закон о републичкој управи, („Службени гласник Републике Српске, број 18/11)
10. Изборни закон Републике Српске, („Службеном гласнику РС“, број 34 од 18. јуна 2002, 35/03, 24/04, 19/05, 24/12 и 109/12)
11. Закон о о здравственом осигурању („Службени гласник Републике Српске“, бр. 18/99, 51/31, 70/01, 53/03 и 106/09)
12. Правилник о основама стандарда и норматива здравствене заштите из обавезног здравственог осигурања („Службени гласник Републике Српске, број 18/11)
13. Закон о социјалној заштити (Службени гласник РС, број 37/2012 и 90/ 2016)
14. Закон о предшколском васпитању и образовању (Службени гласник РС, број 79/2015)
15. Закон о основном васпитању и образовању (Службени гласник РС, број 44/17)